

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ จำแนกตามหัวข้อสำคัญดังต่อไปนี้: -

1. ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. แนวคิดเกี่ยวกับคณะกรรมการตรวจสอบ
3. การกำกับดูแลกิจการที่ดี
4. แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพ
5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: ต.ล.ท. (The Stock Exchange of Thailand: SET) เป็นสถานที่ซึ่งเป็นศูนย์กลางการซื้อขาย แลกเปลี่ยนหลักทรัพย์จดทะเบียนรวมทั้งดำเนินธุรกิจต่างๆ ที่เกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ เช่น ทำหน้าที่เป็นสำนักหักบัญชี ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ นายทะเบียนหลักทรัพย์ รวมทั้งกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องการออมและการระดมเงินทุนระยะยาว เป็นต้น ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าตลาดหลักทรัพย์นั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้นการศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจะทำให้เรามีความเข้าใจถึงบทบาทและภาระหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

1.1 ประวัติความเป็นมาของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ตลาดทุนของประเทศไทยยุคใหม่ได้มีจุดเริ่มต้นจากการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 – 2509) เพื่อรองรับการเติบโตและส่งเสริมความมั่นคงทางเศรษฐกิจและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ต่อมาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510 – 2514) ได้เสนอให้มีการจัดตั้งตลาดหลักทรัพย์ที่มีระบบระเบียบขึ้นเป็นครั้งแรก โดยเน้นให้มีบทบาทสำคัญในการเป็นแหล่งระดมเงินทุน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศ ซึ่งพัฒนาการของตลาดทุนของประเทศไทยในยุคใหม่นั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ยุค โดยเริ่มจากตลาดหุ้นกรุงเทพ (Bangkok Stock Exchange) ซึ่งเป็นองค์กรเอกชน และต่อมาเป็นตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (The Securities Exchange of Thailand) (เว็บไซต์: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย)

การจัดตั้งตลาดหุ้นกรุงเทพ

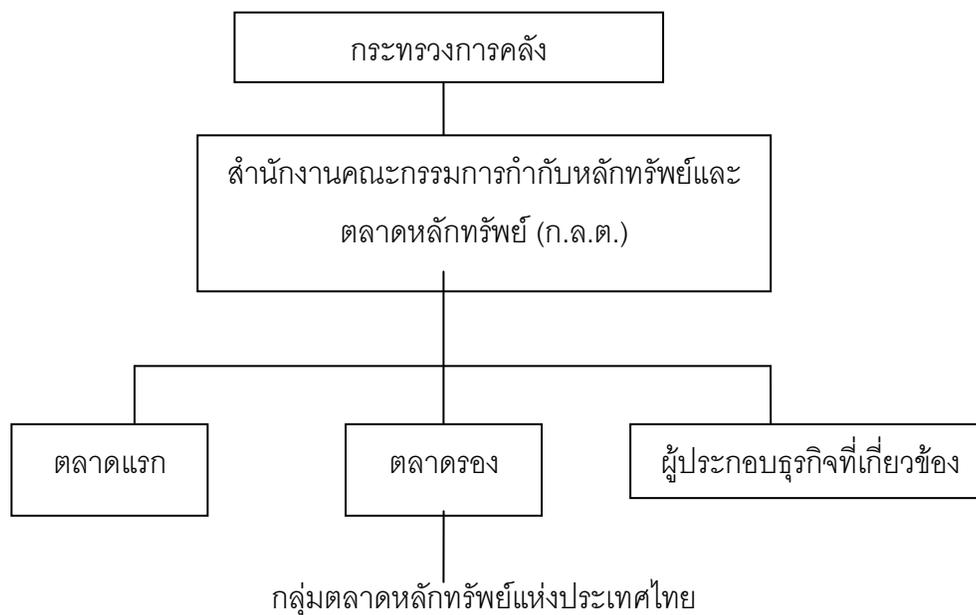
ตลาดทุนของประเทศไทยได้มีการจัดตั้ง โดยเริ่มจัดตั้งขึ้นในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2505 ในรูปห้างหุ้นส่วนจำกัด ซึ่งในปีต่อมาได้จดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัดและเปลี่ยนชื่อเป็นตลาดหุ้นกรุงเทพ (Bangkok Stock Exchange) ถึงแม้จะมีพื้นฐานในการจัดตั้งที่ดีหากการซื้อขายหุ้นในตลาดหุ้นกรุงเทพก็ไม่ได้ได้รับความสนใจมากนัก กล่าวคือในปีพ.ศ.2511 มีมูลค่าการซื้อขายเพียง 160 ล้านบาท และในปีพ.ศ. 2512 มีมูลค่าการซื้อขาย 114 ล้านบาท สำหรับปี พ.ศ. 2513 มีมูลค่าการซื้อขายลดลงเหลือ 46 ล้านบาท และในปี พ.ศ. 2514 มีมูลค่าการซื้อขายลดลงเหลือเพียง 28 ล้านบาท ถึงแม้ในปี พ.ศ. 2515 จะมีการซื้อหุ้นกู้มีมูลค่าถึง 87 ล้านบาท แต่มูลค่าการซื้อขายหุ้นต่ำที่สุดมีเพียง 26 ล้านบาท เท่านั้น และในที่สุดตลาดหุ้นกรุงเทพก็ต้องปิดกิจการลง ทั้งนี้เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าตลาดหุ้นกรุงเทพไม่ประสบความสำเร็จนั้น เนื่องจากการไม่ได้รับความสนับสนุนจากภาครัฐ และประชาชนเองก็ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจดีพอเกี่ยวกับเรื่องตลาดทุน (เว็บไซต์: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย)

การจัดตั้งตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

จากการที่ตลาดหุ้นกรุงเทพไม่ประสบความสำเร็จ และรัฐบาลได้มีแนวคิดที่จะจัดตั้งตลาดหลักทรัพย์ที่มีระบบระเบียบและให้การสนับสนุนอย่างเป็นทางการ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวได้รับความสนใจจากประชาชนเป็นอย่างมาก ดังนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510 – 2514) จึงได้เสนอแผนการจัดตั้งตลาดทุนขึ้นเป็นครั้งแรก โดยกำหนดให้มีเครื่องมืออำนวยความสะดวกและมาตรการสำหรับการซื้อขายหลักทรัพย์ที่เหมาะสม กล่าวคือในปี พ.ศ. 2512 รัฐบาลได้จ้างศาสตราจารย์ชิตนีย์ เอ็ม รอปบิ้นส์ ศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการเงิน จากมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ให้ทำการศึกษาช่องทางการพัฒนาตลาดทุนของประเทศไทย ต่อมาในปีพ.ศ. 2515 รัฐบาลได้แก้ไข ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 เกี่ยวกับการควบคุมธุรกิจ การค้า ที่มีผลกระทบต่อความปลอดภัยและความเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งได้ส่งผลทำให้รัฐบาลสามารถกำกับดูแลการดำเนินงานของบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ให้เป็นไปอย่างมีระเบียบและยุติธรรม และในปีพ.ศ. 2517 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2517 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดให้มีแหล่งกลางสำหรับการซื้อขายหลักทรัพย์ เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์และการระดมเงินทุนภายในประเทศ นอกจากนี้ได้มีการแก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับรายได้เพื่อให้สามารถนำเงินออมมาลงทุนในตลาดทุนได้ และในปี พ.ศ. 2518 รูปแบบทางกฎหมายต่างๆ ได้มีการปรับแก้จนลงตัว ดังนั้นในวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2518 ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ชื่อภาษาอังกฤษในขณะนั้นคือ “The Securities Exchange of Thailand” ได้เปิดทำการซื้อขายอย่างเป็นทางการครั้งแรก ต่อมาเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2534 ได้เปลี่ยนชื่อภาษาอังกฤษเป็น “The Stock Exchange of Thailand” (SET) (เว็บไซต์: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย)

1.2 โครงสร้างการกำกับดูแลตลาดทุน

พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 กำหนดให้การดำเนินงานของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) และกำหนดอำนาจหน้าที่ให้คณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเป็นผู้กำหนดนโยบายและควบคุมการดำเนินงานของตลาดหลักทรัพย์

ตลาดแรก

คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ทำหน้าที่กำกับและดูแลตลาดแรก โดยบริษัทที่ต้องการออกหลักทรัพย์ใหม่เสนอขายหุ้นต่อประชาชนครั้งแรก (Initial Public Offering: IPO) หรือเสนอขายหลักทรัพย์อื่นๆ แก่ประชาชน ต้องขออนุมัติจากคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และดำเนินการตามเกณฑ์ที่กำหนด จากนั้นคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์จะต้องตรวจสอบสถานะทางการเงินและการดำเนินงานของบริษัทนั้นก่อนที่จะอนุมัติให้บริษัททำการออกหลักทรัพย์ขายแก่ประชาชนได้

ตลาดรอง

หลังจากการเสนอขายหุ้นต่อประชาชนครั้งแรก หลักทรัพย์จะสามารถทำการซื้อขายในตลาดรองได้ก็ต่อเมื่อผู้ออกหลักทรัพย์นั้นได้ยื่นคำขอ และได้รับอนุมัติจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยแล้ว

1.3 บทบาทของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ตลาดหลักทรัพย์มีบทบาทสำคัญดังนี้: -

- 1) ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางซื้อขายหลักทรัพย์จดทะเบียน และพัฒนาระบบต่างๆ ที่จำเป็นเพื่ออำนวยความสะดวกในการซื้อขายหลักทรัพย์
- 2) ดำเนินธุรกิจใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายหลักทรัพย์ เช่น การทำหน้าที่เป็นสำนักหักบัญชี (Clearing House) ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ นายทะเบียนหลักทรัพย์ หรือกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น
- 3) การดำเนินธุรกิจอื่นๆ ที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

1.4 ลักษณะการดำเนินงานของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเป็นนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2517 ได้เริ่มเปิดทำการซื้อขายหลักทรัพย์ขึ้นครั้งแรกเมื่อวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2518 โดยปัจจุบันดำเนินงานภายใต้พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ซึ่งมีลักษณะการดำเนินงานดังนี้: -

- 1) ทำหน้าที่ส่งเสริมการออมและการระดมเงินทุนระยะยาวเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและเป็นศูนย์กลางในการซื้อขายหลักทรัพย์และให้บริการที่เกี่ยวข้อง โดยไม่นำผลกำไรมาแบ่งปัน
- 2) สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของกิจการธุรกิจและอุตสาหกรรมภายในประเทศ
- 3) การดำเนินงานหลักได้แก่ การรับหลักทรัพย์จดทะเบียนและการดูแลการเปิดเผย

ข้อมูลของบริษัทจดทะเบียน การซื้อขายหลักทรัพย์และการกำกับดูแลการซื้อขายหลักทรัพย์ การกำกับดูแลบริษัทสมาชิกส่วนที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายหลักทรัพย์ ตลอดจนจนถึงการเผยแพร่ข้อมูลและการส่งเสริมความรู้ให้แก่ผู้ลงทุน

กลุ่มตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ประกอบด้วยหน่วยงานดังนี้: -

1) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (The Stock Exchange of Thailand: SET) เป็นนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2517 ทำหน้าที่ส่งเสริมการออมและการระดมเงินทุนระยะยาวเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

2) ตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (Market for Alternative Investment: mai) จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ เพื่อเป็นตลาดทางเลือกในการระดมทุนของธุรกิจที่มีศักยภาพในการเติบโต โดยได้เปิดดำเนินการอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2542

3) ตลาดตราสารหนี้ (Bond Electronic Exchange: BEX) จัดตั้งขึ้นโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและเปิดให้บริการการซื้อขายแก่นักลงทุนทั่วไป ตั้งแต่วันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2546 โดยให้บริการผ่านระบบการซื้อขายแบบเรียลไทม์ มีข้อมูลที่โปร่งใส ตลอดจนกระบวนการส่งมอบและชำระราคาที่เกี่ยวข้องได้ เพื่อที่จะพัฒนาตลาดตราสารหนี้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งในด้านปริมาณการซื้อขาย คุณภาพของตราสารหนี้ ตัวกลางการซื้อขายและแหล่งข้อมูลอ้างอิง โดยมีเป้าหมายในการดำเนินการตลาดตราสารหนี้ที่สมบูรณ์แบบของประเทศไทย ให้บริการครอบคลุมผู้ลงทุนและผู้ค้าตราสารหนี้ทั้งหมด

4) บริษัท ตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) หรือ Thailand Future Exchange PCL: TFEX เป็นบริษัทย่อยของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จัดตั้งเมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2547 เพื่อเป็นศูนย์ซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ตามพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 โดยมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตลาดการซื้อขาย

อนุพันธ์แห่งนี้ให้มีสภาพคล่อง มีความหลากหลายของสินค้า ประเภทของสมาชิกและจำนวนผู้ซื้อขาย และมีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้ประกอบการและผู้ลงทุนสามารถใช้บริการได้อย่างมีความเชื่อมั่นและมีความน่าเชื่อถือ โดยการพัฒนาตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้าในประเทศไทยจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ลงทุนในตลาดทุนไทย และมีส่วนช่วยพัฒนาระบบเศรษฐกิจโดยรวม ตลอดจนเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศในระดับสากล

5) บริษัท ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ (ประเทศไทย) จำกัด (TSD) เป็นศูนย์กลางในการให้บริการที่ต่อเนื่องจากการซื้อขายหลักทรัพย์อย่างครบวงจร โดยมีบริการ 3 ประเภทหลัก ได้แก่ (1) ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ เป็นศูนย์กลางในการรับฝากหลักทรัพย์ไว้ในระบบไว้เบหลักทรัพย์ทั้งตราสารทุนและตราสารหนี้ที่ปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ (2) นายทะเบียนหลักทรัพย์ ทำหน้าที่ในการดูแลและรักษาข้อมูลหลักทรัพย์ และจัดทำทะเบียนผู้ถือหลักทรัพย์ให้มีความถูกต้อง ครบถ้วนเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ โดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์ที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพเชื่อมโยงกับระบบงานรับฝากหลักทรัพย์ และ (3) งานทะเบียนสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ โดยให้บริการงานทะเบียนสมาชิกแบบครบวงจร ทั้งการติดตามนายจ้างเพื่อส่งเงินสะสม และเงินสมทบเข้ากองทุน จัดทำบัญชีทะเบียนรายชื่อสมาชิก การบันทึกจำนวนเงินและจำนวนหน่วยของเงินสะสม เงินสมทบ เป็นต้น

6) บริษัท สำนักหักบัญชี (ประเทศไทย) จำกัด (TCH) เป็นศูนย์กลางในการชำระราคาและส่งมอบตราสารการเงินในตลาดทุนไทย โดยเข้าแทนที่เป็นคู่สัญญา (Central Counterparty) และรับประกันการชำระราคาและส่งมอบในทุกๆ รายการซื้อขายที่เกิดขึ้นในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) ตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (mai) ตลาดตราสารหนี้ (BEX) รวมถึงตราสารหนี้ที่ซื้อขายนอกตลาด (OTC markets) ตลาดสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (TFEX) ลดความเสี่ยงโดยรวม เสริมสร้างความเชื่อมั่นในการซื้อขายให้แก่ผู้ร่วมตลาดทุกฝ่าย รวมทั้งการส่งเสริมการพัฒนาตลาดทุนไทยในระยะยาว

7) บริษัท เซ็ทเทรด ดอท คอม จำกัด (Settrade) จัดตั้งขึ้นโดยตลาดหลักทรัพย์แห่ง

ประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อทำหน้าที่ให้บริการระบบซื้อขายหลักทรัพย์ผ่านอินเทอร์เน็ต และเทคโนโลยีการลงทุนแก่บริษัทหลักทรัพย์ เพื่อเพิ่มช่องทางการส่งคำสั่งซื้อขายหลักทรัพย์และอำนวยความสะดวกแก่ผู้ลงทุน รวมทั้งการพัฒนาระบบงานคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจหลักทรัพย์ ตลอดจนเป็นตัวแทนขายและดูแลงานการตลาด ข้อมูลของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยให้เผยแพร่อย่างมีประสิทธิภาพไปยังผู้ลงทุนและหน่วยงานต่างๆ ในตลาดทุนไทย

1.5 คณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

คณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีจำนวนทั้งหมด 11 คน ประกอบด้วย

1. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการ ก.ล.ต. จำนวนไม่เกิน 5 คน
2. บุคคลที่ได้รับการเลือกตั้งจากบริษัทสมาชิก จำนวนไม่เกิน 5 คน
3. ผู้จัดการตลาดหลักทรัพย์ 1 คน ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการทั้ง 10 คน ตามข้อ 1 และ 2

โดยวาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการที่มีผู้จัดการตลาดหลักทรัพย์ ทั้ง 10 คน มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี และเมื่อครบกำหนดอาจได้รับการแต่งตั้งหรือเลือกตั้งอีกก็ได้ แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันได้ไม่เกิน 2 วาระ สำหรับผู้จัดการตลาดหลักทรัพย์นั้นให้มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละไม่เกิน 4 ปี และอาจได้รับการแต่งตั้งอีกก็ได้

คณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเป็นผู้กำหนดนโยบายและควบคุมการดำเนินงานของตลาดหลักทรัพย์ภายในขอบเขตของกฎหมาย รวมทั้งเป็นผู้กำหนดระเบียบหรือข้อบังคับต่างๆ ที่มาให้การดำเนินงานของตลาดหลักทรัพย์เป็นไปอย่างมีระเบียบ อย่างไรก็ตาม การกำหนดหรือการเปลี่ยนแปลงแก้ไขระเบียบต่างๆ ต้องได้รับอนุมัติจากที่ประชุมบริษัทสมาชิก และ/หรือได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ ก.ล.ต. เสียก่อนจึงจะนำมาใช้บังคับได้

2. แนวคิดเกี่ยวกับคณะกรรมการตรวจสอบ

2.1 ความหมายคณะกรรมการตรวจสอบ (Audit Committee)

คณะกรรมการตรวจสอบ หมายถึง กรรมการบริษัทที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการบริษัทและที่ประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นคณะกรรมการชุดย่อย เพื่อช่วยคณะกรรมการบริษัทในการติดตามกำกับดูแลระบบการบริหารงาน ระบบการควบคุมภายในและข้อมูลรายงานทางการเงินให้มีความน่าเชื่อถือและโปร่งใส รวมถึงกำกับดูแลประเด็นที่อาจถูกมองข้าม และเพื่อให้กิจการมีระบบการกำกับดูแลที่ดี โดยกรรมการตรวจสอบแต่ละรายจะต้องเป็นกรรมการอิสระ และจะต้องมีคุณสมบัติทั่วไปและคุณสมบัติเฉพาะตามข้อบังคับของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (คู่มือคณะกรรมการตรวจสอบ, 2553)

อนึ่ง การมีคณะกรรมการตรวจสอบจะมีส่วนช่วยให้คณะกรรมการบริษัทเพิ่มความระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่มากขึ้น โดยเฉพาะหน้าที่ดังต่อไปนี้ :-

- (1) การกำกับดูแลการดำเนินงานให้สอดคล้องกับกลยุทธ์และนโยบายทางธุรกิจ
- (2) การปฏิบัติตามข้อกำหนดและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
- (3) การจัดการและควบคุมความเสี่ยงทางธุรกิจ
- (4) การจัดทำรายงานทางการเงินและเลือกใช้นโยบายบัญชีที่เหมาะสม
- (5) การควบคุมภายในและการตรวจสอบภายใน
- (6) การทำรายการระหว่างกันกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

2) วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ

การจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นคณะกรรมการชุดย่อยที่ช่วยคณะกรรมการบริษัทในการตรวจสอบและสอบทานให้บริษัทมีการกำกับดูแลกิจการอย่างเพียงพอ ซึ่งจะมีผลให้การบริหารจัดการเป็นไปเพื่อประโยชน์โดยรวมของบริษัทเป็นสำคัญ ซึ่งสามารถสรุปวัตถุประสงค์ได้ดังต่อไปนี้ (อมรรัตน์ ศรีวิชิรานนท์, 2541: 6)

- 1) เพื่อแบ่งเบาภาระหน้าที่ของกรรมการบริษัทในการทบทวนและดำเนินการ เพื่อให้เป็นที่มั่นใจว่ากรรมการบริหารและผู้บริหารของกิจการได้บริหารงานเป็นไปตามนโยบายที่

คณะกรรมการกำหนดไว้ โดยคณะกรรมการบริษัทสามารถนำเวลาไปใช้ในการกำหนดแนวทางการดำเนินธุรกิจในปัจจุบันและอนาคตได้มากขึ้น

2) เพื่อให้มีการนำวิสัยทัศน์และมุมมองที่หลากหลายจากกรรมการที่มาจากบุคคลภายนอกมาร่วมในการดำเนินธุรกิจเพื่อให้เกิดสิ่งที่ดีที่สุดต่อกิจการ

3) เพื่อสร้างความมั่นใจว่าระบบการบริหารงาน ระบบควบคุมภายในและกระบวนการตัดสินใจทางธุรกิจต่าง ๆ มีความชัดเจนและโปร่งใส รวมถึงรายงานทางการเงินที่น่าเชื่อถือต่อบุคคลภายนอกเป็นไปอย่างถูกต้อง ครบถ้วน เป็นธรรมและเผยแพร่ได้ในเวลาที่เหมาะสม

4) เพื่อเป็นกลไกในการสร้างความโปร่งใสในรายการธุรกิจซึ่งอาจมีความขัดแย้งทางผลประโยชน์ระหว่างบริษัทจดทะเบียนกับผู้ถือหุ้นใหญ่หรือผู้ลงทุน

5) เพื่อปรับปรุงความมีประสิทธิภาพของหน่วยงานตรวจสอบภายในและภายนอก และปรับปรุงการติดต่อสื่อสารระหว่างคณะกรรมการบริษัทกับผู้ตรวจสอบภายในและผู้สอบบัญชีให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (The Auditing Standards Board of the Australian Accounting Research Foundation, 1997: 4)

6) เพื่อเสริมสร้างความเป็นอิสระของผู้สอบบัญชี

7) เพื่อปรับปรุงคุณภาพของการรายงานภายใน (Internal reporting)

2.2 องค์ประกอบของคณะกรรมการตรวจสอบ

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้กำหนดให้บริษัทจดทะเบียนต้องจัดให้มีระบบการกำกับดูแลกิจการที่ดี โดยจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบเพื่อกำกับดูแลการดำเนินงานของบริษัทให้ได้มาตรฐานและเป็นไปในแนวทางที่ถูกต้อง และได้กำหนดให้บริษัทจดทะเบียนแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบให้แล้วเสร็จภายในสิ้นปี พ. ศ. 2542 ตามประกาศคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยว่าด้วยข้อกำหนดเพื่อการดำรงสถานะเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ 2) ซึ่งส่งผลให้คณะกรรมการตรวจสอบต้องเป็นกรรมการของบริษัทและได้รับการแต่งตั้งจาก

คณะกรรมการบริษัทหรือที่ประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัท โดยทั่วไปตามมาตรฐานสากลจำนวนสมาชิกของคณะกรรมการตรวจสอบจะอยู่ระหว่าง 3 - 5 คน

2.3 คุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบ

กรรมการตรวจสอบจะต้องมีคุณสมบัติครบตามเกณฑ์ที่กำหนดโดยแบ่งออกเป็นคุณสมบัติทั่วไปและคุณสมบัติเฉพาะ ทั้งนี้คุณสมบัติทั่วไปและคุณสมบัติเฉพาะเป็นคุณสมบัติที่กำหนดไว้ในหลักเกณฑ์การอนุญาตให้เสนอขายหลักทรัพย์ของสำนักงาน ก.ล.ต. และหลักเกณฑ์การเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ และเพื่อให้กรรมการอิสระหรือกรรมการตรวจสอบของบริษัทมีความเป็นอิสระอย่างแท้จริงเหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของบริษัท คณะกรรมการบริษัทควรพิจารณาความเหมาะสมของการกำหนดคุณสมบัติของ “กรรมการอิสระ” ของบริษัทขึ้นเอง และเปิดเผยในแบบ 56-1 และในรายงานประจำปี โดยควรพิจารณากำหนดให้เข้มงวดกว่าข้อกำหนดขั้นต่ำซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไป เช่น ในเรื่องสัดส่วนการถือหุ้น เป็นต้น ซึ่งเกณฑ์กำหนดห้ามกรรมการตรวจสอบถือหุ้นในบริษัทเกินร้อยละ 1 ของจำนวนหุ้นที่มีสิทธิออกเสียงทั้งหมด ในขณะที่บริษัทที่มีขนาดใหญ่มีทุนจดทะเบียนมาก อาจพิจารณากำหนดห้ามเกินร้อยละ 0.5 ของจำนวนหุ้นที่มีสิทธิออกเสียงทั้งหมด เนื่องจากการถือหุ้นไม่ถึงร้อยละ 1 ก็อาจส่งผลกระทบต่อการศึกษาความเห็นอย่างอิสระของกรรมการอิสระหรือกรรมการตรวจสอบได้ (คู่มือคณะกรรมการตรวจสอบ, 2553: 5-8)

(1) คุณสมบัติทั่วไป

กรรมการตรวจสอบต้องมีคุณสมบัติเป็นกรรมการอิสระดังนี้: -

(ก) ถือหุ้นไม่เกินร้อยละ 1 ของจำนวนหุ้นที่มีสิทธิออกเสียงทั้งหมดของบริษัท
บริษัทย่อย บริษัทในเครือหรือบริษัทที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ให้นับรวมการถือหุ้นของผู้ที่เกี่ยวข้องของกรรมการอิสระรายนั้นๆ ด้วย

(ข) ไม่เป็นหรือเคยเป็นกรรมการที่มีส่วนร่วมบริหารงาน ลูกจ้าง พนักงาน
ที่ปรึกษาที่ได้เงินเดือนประจำ หรือผู้มีอำนาจควบคุมของบริษัทหรือบริษัทที่เกี่ยวข้อง เว้นแต่จะได้
พ้นจากการมีลักษณะดังกล่าวไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนเข้ารับตำแหน่ง ทั้งนี้ลักษณะต้องห้ามดังกล่าว

ไม่รวมถึงกรณีที่เกิดกรรมการอิสระเคยเป็นข้าราชการ หรือที่ปรึกษาของส่วนราชการซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ หรือผู้มีอำนาจควบคุมของบริษัท

(ค) ไม่เป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์ทางสายโลหิต หรือโดยการจดทะเบียน ตามกฎหมายในลักษณะที่เป็น บิดามารดา คู่สมรส พี่น้อง และบุตร รวมทั้งคู่สมรสของบุตร ของผู้บริหาร ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ ผู้มีอำนาจควบคุม หรือบุคคลที่จะได้รับการเสนอให้เป็นผู้บริหาร หรือผู้มีอำนาจควบคุมของบริษัทหรือบริษัทย่อย

(ง) ไม่มีหรือเคยมีความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับบริษัท บริษัทใหญ่ บริษัทย่อย บริษัทร่วม หรือบริษัทที่เกี่ยวข้องกัน ในลักษณะที่อาจเป็นการขัดขวางการใช้จรรยาบรรณอย่างอิสระของตน รวมทั้งไม่เป็นหรือเคยเป็นผู้ถือหุ้นที่มีนัย หรือผู้มีอำนาจควบคุมของผู้ที่มีความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับบริษัท บริษัทใหญ่ บริษัทย่อย บริษัทร่วม ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ หรือผู้มีอำนาจควบคุมของบริษัท เว้นแต่จะได้พ้นจากการมีลักษณะดังกล่าวมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนเข้ารับตำแหน่ง

ความสัมพันธ์ทางธุรกิจข้างต้น รวมถึงการทำรายการทางการค้าที่กระทำเป็นประจำ เพื่อประกอบกิจการ การเช่าหรือให้เช่าอสังหาริมทรัพย์ รายการเกี่ยวกับสินทรัพย์หรือบริการ หรือ การให้หรือรับความช่วยเหลือทางการเงิน ด้วยการรับหรือให้กู้ยืม ค่าประกัน การให้สินทรัพย์เป็นหลักประกันหนี้สิน รวมถึงพฤติกรรมอื่นที่ตนเองเดียวกัน ซึ่งเป็นผลให้บริษัทหรือคู่สัญญาามีภาระหนี้ที่ต้องชำระต่ออีกฝ่ายหนึ่งตั้งแต่ร้อยละ 3 ของสินทรัพย์ที่มีตัวตนสุทธิของบริษัท หรือตั้งแต่ 20 ล้านบาทขึ้นไป แล้วแต่จำนวนใดจะต่ำกว่า ทั้งนี้การคำนวณภาระหนี้ดังกล่าวให้เป็นไปตามวิธีการคำนวณมูลค่าของรายการที่เกี่ยวข้องกันตามประกาศคณะกรรมการกำกับตลาดทุนว่าด้วยหลักเกณฑ์ในการทำรายการที่เกี่ยวข้องกัน โดยอนุโลม แต่ในการพิจารณาภาระหนี้ดังกล่าวให้นับรวมภาระหนี้ที่เกิดขึ้นในระหว่างหนึ่งปีก่อนวันที่มีความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับบุคคลเดียวกัน

(จ) ไม่เป็นหรือเคยเป็นผู้สอบบัญชีของบริษัท บริษัทใหญ่ บริษัทย่อย บริษัทร่วม ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ หรือผู้มีอำนาจควบคุมของบริษัท และไม่เป็นผู้ถือหุ้นที่มีนัย หรือผู้มีอำนาจควบคุม หรือหุ้นส่วนของสำนักงานสอบบัญชี ซึ่งมีผู้สอบบัญชีของบริษัท บริษัทใหญ่ บริษัทย่อย

บริษัทร่วม ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ หรือผู้มีอำนาจควบคุมของบริษัทสังกัดอยู่ เว้นแต่จะได้พ้นจากการมีลักษณะดังกล่าวมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนเข้ารับตำแหน่ง

(ด) ไม่เป็นหรือเคยเป็นผู้ให้บริการทางวิชาชีพใดๆ ซึ่งรวมถึงการให้บริการเป็นที่ปรึกษากฎหมาย หรือที่ปรึกษาทางการเงิน ซึ่งเคยได้รับค่าบริการเกินกว่า 2 ล้านบาทต่อปี จากบริษัท บริษัทใหญ่ บริษัทย่อย บริษัทร่วม ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ หรือผู้มีอำนาจควบคุมของบริษัท และไม่เป็นผู้ถือหุ้นที่มีนัย หรือผู้มีอำนาจควบคุมหรือหุ้นส่วนของผู้ให้บริการทางวิชาชีพนั้นด้วย เว้นแต่จะได้พ้นจากการมีลักษณะดังกล่าวมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนเข้ารับตำแหน่ง

(ข) ไม่เป็นกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งขึ้นเพื่อเป็นตัวแทนของกรรมการของบริษัท บริษัทใหญ่ บริษัทย่อย บริษัทร่วม ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ หรือผู้ถือหุ้น ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้ถือหุ้นรายใหญ่ เช่น การมีข้อตกลงใน Shareholders Agreement เกี่ยวกับการแต่งตั้งกรรมการเพื่อเป็นตัวแทนและดูแลผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

(ช) ไม่ประกอบกิจการที่มีสภาพอย่างเดียวกันและเป็นการแข่งขันกันที่มีนัยกับกิจการของบริษัท หรือบริษัทย่อย หรือไม่เป็นหุ้นส่วนที่มีนัยในห้างหุ้นส่วน หรือเป็นกรรมการที่มีส่วนร่วมบริหารงาน ลูกจ้าง พนักงาน ที่ปรึกษาที่รับเงินเดือนประจำ หรือถือหุ้นเกินร้อยละ 1 ของจำนวนหุ้นที่มีสิทธิออกเสียงทั้งหมดของบริษัทอื่น ซึ่งประกอบกิจการที่มีสภาพอย่างเดียวกันและเป็นการแข่งขันที่มีนัยกับกิจการของบริษัทหรือบริษัทย่อย

(ฅ) ไม่มีลักษณะอื่นใดที่ทำให้ไม่สามารถให้ความเห็นอย่างเป็นทางการเป็นการดำเนินงานของบริษัท ทั้งนี้โดยทั่วไปการแสดงความเห็นอย่างอิสระหมายถึงการแสดงความเห็นหรือรายงานตามภารกิจที่ได้มอบหมายโดยไม่ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ใดๆ ที่เกี่ยวกับทรัพย์สินหรือตำแหน่งหน้าที่ และไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลใด รวมถึงไม่อยู่ภายใต้สถานการณ์ใดๆ ที่อาจบีบบังคับให้ไม่สามารถแสดงความเห็นได้อย่างตรงไปตรงมา

ภายหลังได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการอิสระที่มีลักษณะเป็นไปตามข้อ (ก) ถึง (ฅ) ข้างต้นแล้ว กรรมการอิสระอาจได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการบริษัทให้ตัดสินใจในการดำเนิน

กิจการของบริษัท บริษัทใหญ่ บริษัทย่อย บริษัทร่วม บริษัทย่อยลำดับเดียวกัน ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ หรือผู้มีอำนาจควบคุมของบริษัท โดยมีการตัดสินใจในรูปแบบขององค์คณะ (Collective Decision)

(2) คุณสมบัติเฉพาะ

กรรมการตรวจสอบต้องมีคุณสมบัติเฉพาะดังนี้: -

(ก) ไม่เป็นกรรมการที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการบริษัท ให้ตัดสินใจ ดำเนินกิจการของบริษัท บริษัทใหญ่ บริษัทย่อย บริษัทร่วม บริษัทย่อยลำดับเดียวกัน ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ หรือผู้มีอำนาจควบคุมของบริษัท

(ข) ไม่เป็นกรรมการของบริษัทใหญ่ บริษัทย่อย หรือบริษัทย่อยลำดับเดียวกัน เฉพาะที่เป็นบริษัทจดทะเบียน

(ค) มีความรู้และประสบการณ์เพียงพอที่จะสามารถทำหน้าที่ในฐานะ กรรมการตรวจสอบตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย โดยกรรมการตรวจสอบต้องสามารถอุทิศเวลา อย่างเพียงพอในการดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบ

(ง) กรรมการตรวจสอบไม่ควรเป็นกรรมการในบริษัทจดทะเบียนอื่นเกินกว่า 5 บริษัท เนื่องจากอาจมีผลให้การปฏิบัติหน้าที่ในบริษัทใดบริษัทหนึ่งทำได้ไม่เต็มที่ (แนวปฏิบัติที่ดี)

(จ) สมาชิกของคณะกรรมการตรวจสอบอย่างน้อย 1 ราย ต้องมีความรู้และ ประสบการณ์ด้านการบัญชีหรือการเงินอย่างเพียงพอที่จะสามารถสอบทานความเชื่อถือได้ของงบ การเงิน และควรได้พัฒนาความรู้ด้านการบัญชีหรือการเงินอย่างต่อเนื่อง เพื่อประเมินผลกระทบต่อ ความเชื่อถือได้ของงบการเงิน ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบมี ประสิทธิภาพมากขึ้น

(ฉ) กรรมการตรวจสอบควรได้รับการอบรมและเสริมสร้างความรู้อย่างต่อเนื่อง

และสม่ำเสมอในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามหน้าที่ของตน เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นและควรได้เพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของบริษัทอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มประสิทธิผลของคณะกรรมการตรวจสอบ (แนวปฏิบัติที่ดี)

2.4 การแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ

โดยปกติคณะกรรมการบริษัทเป็นผู้แต่งตั้งกรรมการตรวจสอบ โดยกรรมการตรวจสอบทุกรายจะต้องเป็นกรรมการบริษัท เมื่อคณะกรรมการบริษัทแต่งตั้งกรรมการตรวจสอบแล้ว บริษัทต้องจัดส่ง (ก) แบบแจ้งรายชื่อและขอบเขตการดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบ (แบบ F 24-1) และ (ข) หนังสือรับรองและประวัติของกรรมการตรวจสอบ (แบบ F 24-2) ต่อตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยผ่านทางโทรสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ตามข้อกำหนดของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย รวมทั้งจัดส่งข้อมูลต่อสำนักงาน ก.ล.ต. ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อปรับปรุงฐานข้อมูลในระบบข้อมูลรายชื่อกรรมการและผู้บริหารให้ถูกต้องตามความเป็นจริง

เมื่อกรรมการตรวจสอบครบวาระการดำรงตำแหน่งหรือมีเหตุใดๆ ที่ทำให้กรรมการตรวจสอบรายใดรายหนึ่งไม่สามารถอยู่ได้จนครบวาระ ซึ่งจะมีผลทำให้สมาชิกของคณะกรรมการตรวจสอบน้อยกว่าจำนวนที่กำหนด คือ 3 ราย คณะกรรมการบริษัทหรือที่ประชุมผู้ถือหุ้นควรแต่งตั้งกรรมการตรวจสอบรายใหม่ให้ครบทันที หรืออย่างช้าภายใน 3 เดือนนับจากวันที่จำนวนสมาชิกไม่ครบ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบ และสอดคล้องกับเกณฑ์การดำรงสถานะของบริษัทจดทะเบียนตามที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนด

คณะกรรมการตรวจสอบหรือคณะกรรมการบริษัทเป็นผู้คัดเลือกกรรมการตรวจสอบ 1 ราย ให้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการตรวจสอบ ทั้งนี้การเลือกประธานกรรมการตรวจสอบควรพิจารณาอย่างรอบคอบถึงคุณสมบัติในการเป็นผู้นำ เนื่องจากประธานกรรมการตรวจสอบเป็นบุคคลที่จะให้ความมั่นใจในประสิทธิผลโดยรวมของคณะกรรมการตรวจสอบและมีผลต่อการวางแผนงานอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นผู้นำในการประชุมให้เป็นที่ไปในแนวทางที่ถูกต้อง (คู่มือคณะกรรมการตรวจสอบ, 2553: 8-9)

2.5 วาระการดำรงตำแหน่ง

ควรกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการตรวจสอบให้สอดคล้องกับวาระการเป็นกรรมการบริษัท ซึ่งโดยทั่วไปหากบริษัทมิได้ใช้วิธี Cumulative Voting ในการเลือกตั้งกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการคือ 3 ปี ทั้งนี้กรรมการตรวจสอบอาจได้รับการแต่งตั้งต่อไปตามวาระที่คณะกรรมการบริษัทอนุมัติ แต่ไม่ควรเป็นการต่อวาระโดยอัตโนมัติ กล่าวคือคณะกรรมการบริษัทควรพิจารณาจากผลการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการตรวจสอบ ทั้งนี้บริษัทอาจพิจารณากำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจำกัดจำนวนวาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการตรวจสอบ เนื่องจากการดำรงตำแหน่งกรรมการตรวจสอบในบริษัทใดบริษัทหนึ่งเป็นระยะเวลาอันยาวนาน อาจทำให้ละเลยการทำหน้าที่บางส่วนด้วยความคุ้นเคยกับบริษัทได้ โดยในหลายประเทศมีการกำหนดห้ามกรรมการตรวจสอบดำรงตำแหน่งในบริษัทใดบริษัทหนึ่งมากกว่าระยะเวลาที่กำหนด เช่น ประเทศอังกฤษและเขตปกครองพิเศษฮ่องกง กำหนดไว้ 9 ปี ประเทศสเปนและประเทศฝรั่งเศสกำหนดไว้ 12 ปี เป็นต้น เหตุผลคือ บริษัทควรพิจารณาแต่งตั้งกรรมการตรวจสอบรายใหม่ๆ เพื่อให้มีการนำความคิดใหม่ๆ เข้ามาในคณะกรรมการตรวจสอบ

มาตรา 70 แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 กำหนดให้บริษัทใช้วิธี Cumulative Voting ในการเลือกตั้งกรรมการ หากบริษัทมิได้กำหนดวิธีอื่นในข้อบังคับของบริษัท ซึ่งวิธีการเลือกตั้งแบบ Cumulative Voting จะช่วยให้ผู้ถือหุ้นรายย่อยมีโอกาสได้เลือกกรรมการที่เป็นตัวแทนของกลุ่มตนเข้ามารับตำแหน่งในคณะกรรมการบริษัทได้ วิธี Cumulative Voting หมายถึง ดังนี้ -

- (1) ผู้ถือหุ้นคนหนึ่งมีคะแนนเสียงเท่ากับจำนวนหุ้นที่ตนถือคูณด้วยจำนวนกรรมการที่จะเลือกตั้ง
- (2) ผู้ถือหุ้นแต่ละคนจะใช้คะแนนที่มีอยู่ทั้งหมดตาม (1) เลือกตั้งบุคคลเดียว หรือหลายคนเป็นกรรมการก็ได้ ในกรณีที่เลือกตั้งบุคคลหลายคนเป็นกรรมการจะแบ่งคะแนนเสียงให้แก่ผู้ใดมากน้อยเพียงใดก็ได้

(3) บุคคลซึ่งได้รับคะแนนสูงสุดตามลำดับลงมาเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นกรรมการเท่าจำนวนกรรมการที่พึงจะมี

2.6 การพ้นจากตำแหน่ง

กรรมการตรวจสอบอาจพ้นจากตำแหน่งได้ด้วยเหตุการพ้นสภาพการเป็นกรรมการบริษัท หรือการครบวาระดำรงตำแหน่งกรรมการตรวจสอบตามที่กำหนด หรือการลาออก หรือการถูกถอดถอน

กรณีที่กรรมการตรวจสอบประสงค์จะลาออกก่อนครบวาระการดำรงตำแหน่ง กรรมการตรวจสอบควรแจ้งให้บริษัททราบล่วงหน้าพอสมควร หรืออย่างน้อย 1 เดือน พร้อมระบุเหตุผลเพื่อที่คณะกรรมการบริษัทหรือที่ประชุมผู้ถือหุ้นจะได้พิจารณาแต่งตั้งกรรมการอื่นที่มีคุณสมบัติครบถ้วนทดแทนบุคคลที่ลาออก ทั้งนี้บริษัทต้องแจ้งการลาออกพร้อมส่งสำเนาหนังสือลาออกให้ตลาดหลักทรัพย์ทราบด้วย ส่วนกรรมการตรวจสอบผู้ที่ลาออกอาจชี้แจงถึงสาเหตุดังกล่าวให้ตลาดหลักทรัพย์ทราบด้วยอีกทางหนึ่งก็ได้

กรณีที่กรรมการตรวจสอบถูกถอดถอนก่อนครบวาระการดำรงตำแหน่ง บริษัทต้องแจ้งการถอดถอนพร้อมสาเหตุให้ตลาดหลักทรัพย์ทราบ โดยกรรมการตรวจสอบที่ถูกถอดถอนนั้นมีโอกาสชี้แจงถึงสาเหตุดังกล่าวให้ตลาดหลักทรัพย์ทราบด้วยก็ได้

ทั้งนี้ในกรณีที่กรรมการตรวจสอบขอลาออก หรือกรณีที่กรรมการตรวจสอบถูกถอดถอนก่อนครบวาระ บริษัทต้องจัดส่งข้อมูลต่อสำนักงาน ก.ล.ต. เพื่อปรับปรุงฐานข้อมูลในระบบข้อมูลรายชื่อกรรมการและผู้บริหารให้ถูกต้องตรงความเป็นจริงด้วย (คู่มือคณะกรรมการตรวจสอบ, 2553: 10)

2.7 เลขานุการคณะกรรมการตรวจสอบ

เลขานุการคณะกรรมการตรวจสอบควรได้รับแต่งตั้ง โดยได้รับความเห็นชอบจาก

คณะกรรมการตรวจสอบ เพื่อช่วยเหลือการดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบเกี่ยวกับการนัดหมายการประชุม จัดเตรียมวาระการประชุม นำส่งเอกสารประกอบการประชุมและบันทึกการรายงานการประชุม ทั้งนี้การแต่งตั้งเลขานุการคณะกรรมการตรวจสอบควรพิจารณาจากบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานข้างต้น รวมถึงความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อช่วยเหลือคณะกรรมการตรวจสอบ เช่น อาจแต่งตั้งหัวหน้างานตรวจสอบภายในของบริษัท เป็นต้น

2.8 การประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ

การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบมักเป็นการดำเนินการโดยใช้การประชุมเป็นเครื่องมือ ซึ่งแนวปฏิบัติที่ดีในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบมีดังนี้: -

(1) วาระการประชุม

การประชุมแต่ละครั้งควรมีการกำหนดวาระการประชุมไว้ล่วงหน้าอย่างชัดเจน และนำส่งเอกสารประกอบการประชุมให้คณะกรรมการตรวจสอบและผู้เข้าร่วมประชุมเป็นการล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วันก่อนการประชุม เพื่อให้คณะกรรมการตรวจสอบมีเวลาในการพิจารณาเรื่องต่างๆ หรือเรียกข้อมูลประกอบการพิจารณาเพิ่มเติม และในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบควรมีการพิจารณาในเรื่องต่างๆ ที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการบริษัท ทั้งนี้ประเด็นต่างๆ ที่พิจารณาคควรครอบคลุมขอบเขตความรับผิดชอบตามกฎหมาย (Charter) โดยอย่างน้อยควรมีการประชุมเพื่อพิจารณาเรื่องต่อไปนี้: -

(ก) พิจารณางบการเงินและรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับหลักการบัญชีและวิธีปฏิบัติทางบัญชี การปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชี การดำรงอยู่ของกิจการ การเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชีที่สำคัญ รวมถึงเหตุผลของฝ่ายจัดการเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายก่อนนำเสนอคณะกรรมการบริษัทเพื่อเผยแพร่แก่ผู้ถือหุ้นและผู้ลงทุนทั่วไป นอกจากนี้ควรพิจารณาร่วมกับผู้สอบบัญชีถึงปัญหา หรือข้อจำกัดที่เกิดขึ้นจากการตรวจสอบงบการเงิน เพื่อพิจารณาหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงต่อไป

(ข) พิจารณาความเพียงพอของระบบควบคุมภายใน (Internal Control) การตรวจสอบภายใน (Internal Audit) และการบริหารความเสี่ยงโดย

- ทบทวนแผนการตรวจสอบภายในประจำปี (Audit Plan) ของบริษัท ขึ้นตอนการประสานงานของแผนการตรวจสอบที่เกี่ยวข้องต่างๆ และการประเมินผล การตรวจสอบร่วมกับผู้ตรวจสอบภายในและผู้สอบบัญชี

- พิจารณาร่วมกับผู้ตรวจสอบภายในและผู้สอบบัญชีว่าได้มีการวางแผนเพื่อทบทวนวิธีการและการควบคุมการประมวลผลข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ และสอบถามเกี่ยวกับโครงการรักษาความปลอดภัยโดยเฉพาะ เพื่อลดโอกาสการเกิดทุจริตทุกรูปแบบหรือการใช้คอมพิวเตอร์ไปในทางที่ผิดโดยพนักงานของบริษัทหรือบุคคลภายนอก

- พิจารณาร่วมกับผู้ตรวจสอบภายในถึงปัญหาหรือข้อจำกัดที่เกิดขึ้นระหว่างการตรวจสอบและทบทวนการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในเพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้น

- เนื่องจากหน่วยงานตรวจสอบภายในเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญในการสอบทานระบบการควบคุมภายในของบริษัท ซึ่งเป็นระบบที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการบริหารจัดการที่ดี ดังนั้นในกรณีที่บริษัทมิได้มีการจัดตั้งหน่วยงานตรวจสอบภายในขึ้นภายในบริษัท คณะกรรมการตรวจสอบควรประเมินความเป็นไปได้ของการจัดตั้งหน่วยงานตรวจสอบภายในด้วย ทั้งนี้เพื่อช่วยให้คณะกรรมการตรวจสอบได้รับข้อมูลที่เพียงพอและทันเหตุการณ์ นอกจากนี้ในกรณีที่บริษัทใช้บริการหน่วยงานภายนอก (Outsource) เพื่อการตรวจสอบและสอบทานระบบการควบคุมภายใน คณะกรรมการตรวจสอบควรประเมินการปฏิบัติงานของหน่วยงานดังกล่าวอย่างสม่ำเสมอด้วย

- พิจารณาความเพียงพอของระบบบริหารความเสี่ยง โดยหารือร่วมกับฝ่ายจัดการ

(ค) พิจารณาทบทวนรายการที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งทางผลประโยชน์
รายการที่เกี่ยวข้องกันของบริษัท เป็นต้น

(ง) พิจารณาการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์
ข้อกำหนดของตลาดหลักทรัพย์ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจของบริษัท จรรยาบรรณธุรกิจ และ
จริยธรรม

(จ) งานอื่นที่คณะกรรมการบริษัทมอบหมาย

(2) จำนวนครั้งและระยะเวลาการประชุม

คณะกรรมการตรวจสอบควรมีการหารือกันเพื่อกำหนดความถี่และช่วงเวลาของการ
ประชุมคณะกรรมการตรวจสอบ โดยจำนวนครั้งการประชุมในแต่ละปีขึ้นอยู่กับขนาด ความเสี่ยง
และความซับซ้อนของธุรกิจและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย นอกจากนี้ควรคำนึงถึงระยะห่างระหว่าง
การประชุมคณะกรรมการตรวจสอบกับการประชุมคณะกรรมการบริษัท เพื่อให้มีเวลาเพียงพอ
สำหรับคณะกรรมการตรวจสอบหรือฝ่ายจัดการในการดำเนินการใดๆ ที่สืบเนื่องมาจากการประชุม
คณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบจะได้เสนอรายงานต่อคณะกรรมการบริษัทได้โดย
ไม่ชักช้า

คณะกรรมการตรวจสอบควรมีการประชุมปกติอย่างน้อยปีละ 4 ครั้ง ตามรอบระยะเวลา
การจัดทำรายงานทางการเงิน เนื่องจากหน้าที่ประการหนึ่งของคณะกรรมการตรวจสอบ คือ การสอบ
ทานรายงานทางการเงิน ดังนั้นเมื่อบริษัทจัดทำรายงานทางการเงินเป็นรายไตรมาส คณะกรรมการ
ตรวจสอบจึงควรมีการประชุมเพื่อพิจารณาความถูกต้องและเพียงพอของรายงานทางการเงินตาม
รอบเวลาดังกล่าว อย่างไรก็ตามหากเป็นไปได้ คณะกรรมการตรวจสอบอาจจะพิจารณาประชุมร่วมกัน
มากกว่าปีละ 4 ครั้ง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการเตรียมการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบ เลขานุการ
คณะกรรมการตรวจสอบอาจจัดทำตารางการวางแผนการจัดประชุมคณะกรรมการตรวจสอบเพื่อให้
แน่ใจว่าวาระสำคัญๆ ได้รับการบรรจุให้คณะกรรมการตรวจสอบพิจารณาแล้ว

อนึ่ง คณะกรรมการตรวจสอบควรมีการประชุมเฉพาะกับผู้สอบบัญชีของบริษัท โดยไม่มี
ฝ่ายจัดการเข้าร่วมประชุมด้วยอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยจัดเป็นวาระพิเศษเพิ่มจากการประชุมปกติ

หรือจัดการประชุมกับผู้สอบบัญชีโดยไม่มีฝ่ายจัดการเข้าร่วมเป็นวาระหนึ่งของการประชุมปกติของ คณะกรรมการตรวจสอบ ซึ่งมีวาระอื่นๆ ร่วมอยู่ด้วยก็ได้ หากเนื้อหาที่จะพิจารณาในวาระอื่นๆ ไม่ใช่ เวลามากนัก และเพื่อความสะดวกคณะกรรมการตรวจสอบอาจกำหนดให้วาระดังกล่าวเป็นวาระ แรกๆ ของการประชุมในครั้งนั้น เมื่อเสร็จสิ้นวาระก็จะได้สามารถประชุมเรื่องวาระอื่นๆ ซึ่งอาจเป็น วาระที่ต้องเชิญฝ่ายจัดการเข้าร่วมด้วย

ตัวอย่างตารางการวางแผนการจัดประชุมคณะกรรมการตรวจสอบ

วาระ	ความถี่			วันเวลาที่กำหนด
	รายไตรมาส	รายปี	เมื่อร้องขอ / เมื่อมีเหตุ	
สอบทานรายงานทางการเงิน	✓		
สอบทานระบบควบคุมภายในและ การตรวจสอบภายใน	✓		
พิจารณาแต่งตั้ง โยกย้าย เลิกจ้าง หัวหน้างานตรวจสอบภายใน			✓
ทบทวนแผนตรวจสอบภายใน ประจำปี		✓	
กรรมการตรวจสอบ ผู้ตรวจสอบ ภายใน ผู้สอบบัญชี หรือ ประธาน กรรมการบริษัทร้องขอเป็นกรณี พิเศษ			✓
พิจารณารายการที่เกี่ยวข้องกัน หรือรายการที่อาจมีความขัดแย้ง ทางผลประโยชน์	✓		

วาระ	ความถี่			วันเวลาที่กำหนด
	รายไตรมาส	รายปี	เมื่อร้องขอ / เมื่อมีเหตุ	
พิจารณาคัดเลือกและเสนอแต่งตั้งผู้สอบบัญชี		✓	
ประชุมกับผู้สอบบัญชีโดยไม่มีฝ่ายจัดการเข้าร่วมประชุม		✓	
จัดทำและพิจารณารายงานคณะกรรมการตรวจสอบ		✓	
เรื่องอื่นๆ			✓

ที่มา: คู่มือกรรมการตรวจสอบ, 2553 หน้า 13

(3) ผู้เข้าร่วมประชุมและการออกเสียง

กรรมการตรวจสอบควรเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการตรวจสอบทุกครั้ง โดยกฎบัตรของคณะกรรมการตรวจสอบควรมีข้อกำหนดเกี่ยวกับจำนวนสมาชิกของคณะกรรมการตรวจสอบที่จะต้องมาประชุมเพื่อให้ครบองค์ประชุม โดยปกติจะใช้หลักเดียวกับองค์ประชุมของคณะกรรมการบริษัท คือไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบทั้งหมด สำหรับการออกเสียงในการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบก็อาจใช้หลักการเดียวกับการประชุมของคณะกรรมการบริษัท คือ ถือว่ากรรมการตรวจสอบ 1 ราย มี 1 เสียง โดยหากกรรมการตรวจสอบรายใดมีส่วนได้เสียในเรื่องที่พิจารณา กรรมการตรวจสอบรายนั้นต้องไม่ร่วมพิจารณาให้ความเห็นในเรื่องนั้น และในการลงคะแนนหากปรากฏว่ามีคะแนนเสียงเท่ากันก็ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีก 1 เสียง เป็นเสียงชี้ขาด

คณะกรรมการตรวจสอบอาจเชิญกรรมการ หรือผู้บริหารของบริษัท หรือผู้สอบบัญชีเข้า ร่วมประชุมในบางเรื่อง เช่น การประเมินความเพียงพอของระบบการควบคุมภายใน แผนการ ตรวจสอบ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้คณะกรรมการตรวจสอบได้รับข้อมูลเพียงพอประกอบการพิจารณาให้ ความเห็นในเรื่องนั้นๆ นอกจากนี้คณะกรรมการตรวจสอบควรประชุมกับนักกฎหมายของบริษัท หรือ ประชุมกับนักกฎหมายภายนอก หากเห็นว่าเป็นสิ่งจำเป็นและเหมาะสม เพื่อหารือประเด็นปัญหา ทางกฎหมายซึ่งมีหรืออาจมีผลกระทบสำคัญต่อการเงิน หรือการดำเนินงานของบริษัทอย่างมี สาระสำคัญ อนึ่ง เลขานุการคณะกรรมการตรวจสอบควรเข้าประชุมด้วยทุกครั้ง เนื่องจากต้องเป็นผู้ จัดเตรียมและนำเสนอข้อมูลให้คณะกรรมการตรวจสอบพิจารณา เว้นแต่จะมีการประชุมในเรื่องที่ คณะกรรมการตรวจสอบมีความเห็นว่ามีความละเอียดอ่อน และประสงค์ให้เป็นการพิจารณาร่วมกัน เฉพาะผู้ที่เป็นการตรวจสอบเท่านั้น (คู่มือกรรมการตรวจสอบ, 2553 หน้า 14)

(4) รายงานการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ

คณะกรรมการตรวจสอบควรมีการจัดทำรายงานการประชุมทุกครั้ง โดยเลขานุการ คณะกรรมการตรวจสอบทำหน้าที่เป็นผู้จัดรายงานการประชุม และควรเสนอรายงานการประชุมให้ คณะกรรมการตรวจสอบพิจารณา รวมทั้งนำเสนอต่อคณะกรรมการบริษัทก่อนการประชุมครั้งต่อไป โดยในการเสนอคณะกรรมการบริษัทนั้น ประธานกรรมการตรวจสอบ หรือกรรมการตรวจสอบที่ได้รับ มอบหมาย หรือเลขานุการคณะกรรมการตรวจสอบเป็นผู้นำเสนอข้อมูลที่ประชุมคณะกรรมการ บริษัท โดยหากกรรมการบริษัทมีข้อซักถาม ประธานกรรมการตรวจสอบ และกรรมการตรวจสอบมี หน้าที่เป็นผู้ชี้แจงเพิ่มเติม นอกจากนี้เลขานุการคณะกรรมการตรวจสอบควรติดตามความคืบหน้า ของการดำเนินการต่างๆ ตามรายงานการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ รวมทั้งปัญหาและ อุปสรรคของการดำเนินการตามความเห็น หรือข้อสังเกตของคณะกรรมการตรวจสอบ เพื่อรายงาน ให้คณะกรรมการตรวจสอบรับทราบในการประชุมครั้งต่อไป (คู่มือกรรมการตรวจสอบ, 2553 หน้า 14)

2.9 รายงานของคณะกรรมการตรวจสอบ

(1) รายงานของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสำคัญต่อผู้ถือหุ้น

คณะกรรมการบริษัทและผู้ลงทุนทั่วไป เนื่องจากรายงานดังกล่าวเป็นการแสดงความเห็นอย่างอิสระและตรงไปตรงมาของคณะกรรมการตรวจสอบ และทำให้คณะกรรมการบริษัทมั่นใจได้ว่าฝ่ายจัดการได้มีการบริหารงานอย่างระมัดระวังและคำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นทุกรายอย่างเท่าเทียมกัน ดังนั้นจึงมีข้อกำหนดให้คณะกรรมการตรวจสอบต้องทำรายงานการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบและเปิดเผยในรายงานประจำปีของบริษัททุกปี

(2) นอกจากจัดทำและเปิดเผยรายงานของคณะกรรมการตรวจสอบในรายงาน

ประจำปีแล้ว หากในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบพบข้อสงสัย หรือมีข้อสังเกตเกี่ยวกับการดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง คณะกรรมการตรวจสอบต้องรายงานต่อคณะกรรมการบริษัทเพื่อดำเนินการปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการตรวจสอบเห็นสมควร อย่างไรก็ตาม หากคณะกรรมการตรวจสอบพบว่ามีกรณีการเพิกเฉยต่อการดำเนินการแก้ไขดังกล่าว โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร กรรมการตรวจสอบรายใดรายหนึ่ง หรือคณะกรรมการตรวจสอบอาจรายงานสิ่งที่พบดังกล่าวต่อสำนักงาน ก.ล.ต. หรือตลาดหลักทรัพย์ได้

(3) นอกจากนี้โดยปัจจุบันนี้ มาตรา 89/25 แห่งพระราชบัญญัติหลักทรัพย์ฯ

กำหนดว่าหากผู้สอบบัญชีพบพฤติการณ์อันควรสงสัยเกี่ยวกับการทุจริต หรือการฝ่าฝืนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการและผู้บริหาร ให้ผู้สอบบัญชีรายงานต่อคณะกรรมการตรวจสอบ เพื่อดำเนินการตรวจสอบในเบื้องต้นและให้คณะกรรมการตรวจสอบรายงานผลการตรวจสอบดังกล่าวต่อสำนักงาน ก.ล.ต. และผู้สอบบัญชีภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากผู้สอบบัญชี หากคณะกรรมการตรวจสอบไม่แจ้งต่อสำนักงาน ก.ล.ต. ก็ให้ผู้สอบบัญชีเป็นผู้แจ้งต่อสำนักงาน ก.ล.ต. ดังนั้นคณะกรรมการตรวจสอบจึงควรปรึกษาหารือกัน เพื่อกำหนดขั้นตอนการดำเนินการของคณะกรรมการตรวจสอบหากเกิดกรณีดังกล่าวขึ้นไว้ให้ชัดเจนและกำหนดเพิ่มเติมไว้ในกฎบัตรของคณะกรรมการตรวจสอบด้วย (คู่มือกรรมการตรวจสอบ, 2553 หน้า 15)

2.10 การประเมินผลคณะกรรมการตรวจสอบ

การประเมินผลคณะกรรมการตรวจสอบเพื่อให้เกิดความมั่นใจได้ว่าการทำงานของคณะกรรมการตรวจสอบมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ จึงควรมีการกำหนดกระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบไว้ให้ชัดเจนทั้งการประเมินผลกรรมการตรวจสอบเป็นรายบุคคล และ/หรือเป็นรายคณะ ซึ่งอาจจะใช้วิธีประเมินผลการทำงานของตนเอง (Self Assessment) โดยทำการประเมินในภาพรวมรายคณะและรายบุคคล ซึ่งอาจจะกระทำในลักษณะ Peer Review และรายงานผลการประเมินต่อคณะกรรมการบริษัท ซึ่งคณะกรรมการบริษัท อาจให้ความเห็นเพิ่มเติม เพื่อนำมาปรับปรุงการดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ อนึ่ง คณะกรรมการตรวจสอบอาจพิจารณาว่าจ้างบุคคล หรือหน่วยงานภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญและเป็นอิสระ มาช่วยประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบได้ตามความจำเป็นและเห็นสมควร (คู่มือกรรมการตรวจสอบ, 2553 หน้า 15)

2.11 หน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการตรวจสอบ

คณะกรรมการตรวจสอบเป็นกรรมการของบริษัทที่ได้รับแต่งตั้งเพื่อทำหน้าที่กำกับดูแลการบริหารงานของบริษัท โดยใช้วิธีการตรวจสอบและสอบทานให้การบริหารจัดการของบริษัทเป็นไปเพื่อประโยชน์ของผู้ถือหุ้นโดยรวม ดังนั้นตามหลักการคณะกรรมการตรวจสอบมีความรับผิดชอบต่อคณะกรรมการบริษัทโดยตรง ในขณะที่คณะกรรมการบริษัทก็มีความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้นและผู้มีส่วนได้เสียอื่น ดังนั้นการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ บริษัทจึงควรกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการตรวจสอบไว้ให้ชัดเจนในกฎบัตร และกฎบัตรของคณะกรรมการตรวจสอบควรจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร โดยขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริษัท และเปิดเผยให้ผู้ถือหุ้นทราบผ่านช่องทางต่างๆ เช่น แบบ 56-1 รายงานประจำปี หรือเว็บไซต์ เป็นต้น

ปัจจุบันตลาดหลักทรัพย์ได้กำหนดหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบ โดยได้ครอบคลุมเรื่องหลักๆ ทั้งหมด 7 เรื่องดังนี้: -

(1) สอบทานให้บริษัทมีการรายงานทางการเงินอย่างถูกต้องและพอเพียง

(2) สอบทานให้บริษัทมีการควบคุมภายใน (Internal Control) และระบบการตรวจสอบภายใน (Internal Audit) ที่เหมาะสมและมีประสิทธิผล และพิจารณาความเป็นอิสระของหน่วยงานตรวจสอบภายใน ตลอดจนให้ความเห็นชอบในการพิจารณาแต่งตั้ง โยกย้าย เลิกจ้าง หัวหน้างานตรวจสอบภายใน หรือหน่วยงานอื่นใดที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการตรวจสอบภายใน

(3) สอบทานให้บริษัทปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ข้อกำหนดของตลาดหลักทรัพย์ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ

(4) พิจารณาคัดเลือก เสนอแต่งตั้งบุคคลที่มีความเป็นอิสระเพื่อทำหน้าที่ผู้สอบบัญชีของบริษัท และเสนอค่าตอบแทนของบุคคลดังกล่าว รวมทั้งเข้าประชุมกับผู้สอบบัญชีโดยไม่มีฝ่ายจัดการเข้าร่วมประชุมด้วยอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

(5) พิจารณารายการเกี่ยวโยงกัน หรือรายการที่อาจมีความขัดแย้งทางผลประโยชน์ให้เป็นไปตามกฎหมาย ข้อกำหนดของตลาดหลักทรัพย์ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่ารายการดังกล่าวสมเหตุสมผลและเป็นประโยชน์สูงสุดต่อบริษัท

(6) จัดทำรายงานของคณะกรรมการตรวจสอบ โดยเปิดเผยไว้ในรายงานประจำปีของบริษัท ซึ่งรายงานดังกล่าวต้องลงนามโดยประธานกรรมการตรวจสอบและต้องประกอบด้วยข้อมูลอย่างน้อยดังต่อไปนี้: -

(ก) ความเห็นเกี่ยวกับความถูกต้อง ครบถ้วน เป็นที่เชื่อถือได้ของรายงานทางการเงินของบริษัท

(ข) ความเห็นเกี่ยวกับความเพียงพอของระบบควบคุมภายในของบริษัท

(ค) ความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

- (ง) ข้อกำหนดของตลาดหลักทรัพย์ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจของบริษัท
- (จ) ความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของผู้สอบบัญชี
- (ฉ) ความเห็นเกี่ยวกับรายการที่อาจมีความขัดแย้งทางผลประโยชน์
- (ช) จำนวนการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ และการเข้าร่วมประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบแต่ละราย
- (ซ) ความเห็นหรือข้อสังเกตโดยรวมที่คณะกรรมการตรวจสอบ ได้รับจากการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย
- (ฅ) รายการอื่นที่เห็นว่าผู้ถือหุ้นและผู้ลงทุนทั่วไปควรทราบภายใต้ขอบเขตหน้าที่และความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการบริษัท
- (7) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการบริษัทมอบหมายด้วยความเห็นชอบจากคณะกรรมการตรวจสอบ

นอกจากนี้เพื่อสนับสนุนการทำหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบ กฎบัตรของคณะกรรมการตรวจสอบควรกำหนดด้วยว่า หากมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาให้ความเห็นต่อการดำเนินการต่างๆ ของบริษัท คณะกรรมการตรวจสอบอาจแสวงหาความเห็นที่เป็นอิสระจากที่ปรึกษาทางวิชาชีพอื่นได้ โดยบริษัทรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงขอบเขต หน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการตรวจสอบ บริษัทต้องแจ้งการเปลี่ยนแปลงตามแบบที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนด และนำส่งต่อตลาดหลักทรัพย์ภายใน วันทำการ 3 นับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลงที่มีการเปลี่ยนแปลง โดยวิธีการตามข้อกำหนดของตลาดหลักทรัพย์ว่าด้วยการรายงานผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

หน้าที่สำคัญของคณะกรรมการตรวจสอบข้างต้น สามารถสรุปได้ดังนี้: -

1) หน้าที่เกี่ยวกับการสอบทานให้กิจการมีระบบการควบคุมภายในและการตรวจสอบภายในที่เหมาะสม

กิจการที่มีระบบการควบคุมภายในที่ดี เช่น การแบ่งแยกหน้าที่เพื่อป้องกันการปกปิดหรือกระทำทุจริต การจัดให้มีการจำกัดการเข้าถึงข้อมูลในระดับชั้นความลับของกิจการถือเป็นการวางมาตรการเพื่อป้องกันการเกิดทุจริต หรือความไม่โปร่งใสในการบริหารงาน กิจการที่มีระบบการควบคุมภายในที่ดีย่อมส่งผลให้การติดตามตรวจสอบเป็นไปได้สะดวกมากขึ้น สาเหตุที่คณะกรรมการตรวจสอบต้องเข้ามาทำหน้าที่ดังกล่าวเนื่องจากบางครั้งคณะกรรมการบริษัทที่มีความใกล้ชิดหรือเป็นบุคคลเดียวกันกับฝ่ายบริหารอาจจะละเลยประเด็นดังกล่าว หรือการที่ฝ่ายตรวจสอบภายในของบริษัทถูกจำกัดขอบเขตการปฏิบัติงาน ขาดแคลนทรัพยากรในการปฏิบัติงานจนไม่สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ คณะกรรมการตรวจสอบจึงจำเป็นต้องเข้ามามีส่วนร่วมและสนับสนุนให้กิจการมีระบบการควบคุมภายใน และตรวจสอบภายในที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการทำงานซึ่งเป็นหนึ่งในหลักการของการกำกับดูแลกิจการที่ดี

หน้าที่เกี่ยวกับการสอบทานให้กิจการมีระบบการควบคุมภายในและการตรวจสอบภายในที่เหมาะสมประกอบด้วย

(1) งานสอบทานระบบการควบคุมภายใน ตัวอย่างเช่น การสอบทานระบบการควบคุมภายในทางบัญชีหรือการเงินที่ใช้ภายในบริษัท การติดตามข้อเสนอแนะ หรือจุดอ่อนของระบบการควบคุมภายในที่ฝ่ายตรวจสอบภายในเสนอให้ได้รับการปรับปรุงแก้ไข

(2) งานตรวจสอบภายใน ตัวอย่างเช่น การสอบทานขอบเขตและแผนการตรวจสอบภายใน การกำกับดูแลให้ฝ่ายบริหารมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเป็นระบบ

2) หน้าที่เกี่ยวกับการสอบทานให้กิจการมีการรายงานทางการเงินที่ถูกต้อง

รายงานทางการเงินในที่นี้หมายถึง งบการเงินรายไตรมาส งบการเงินประจำปีของกิจการและรายงานสำคัญ ๆ ที่เสนอต่อสาธารณชน รายงานทางการเงินเป็นข้อมูลสำคัญที่นักลงทุนใช้ประกอบการตัดสินใจลงทุน ความถูกต้องของข้อมูลดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญ คณะกรรมการ

ตรวจสอบควรมีการพิจารณาความถูกต้องของนโยบายการบัญชี กระบวนการจัดทำงบการเงิน ตลอดจนความสมเหตุสมผลของคำอธิบายจากฝ่ายบริหารกับผลแตกต่างในงบการเงินปีปัจจุบันกับปีก่อนๆ เพื่อให้มั่นใจว่าตัวเลขที่กิจการแสดงในรายงานการเงินสะท้อนจากผลการดำเนินงานอย่างแท้จริงของกิจการ

คณะกรรมการตรวจสอบควรมีการประสานงานกับผู้สอบบัญชี เนื่องจากผู้สอบบัญชีเป็นผู้สอบทานความถูกต้องตามควรในสาระสำคัญของงบการเงิน คณะกรรมการตรวจสอบควรมีส่วนร่วมในการคัดเลือก เสนอแต่งตั้งผู้สอบบัญชีของบริษัท การให้ข้อเสนอนะแก่ผู้สอบบัญชีในการตรวจสอบรายการที่คณะกรรมการตรวจสอบเห็นว่ามีมีความสำคัญ คณะกรรมการตรวจสอบควรมีการสอบถามและให้การสนับสนุนผู้สอบบัญชีในเรื่องต่าง ๆ ต่อไปนี้: -

ก. การเปิดโอกาสให้ผู้สอบบัญชีรายงานถึงปัญหาที่ตรวจพบในงวดบัญชี และการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจากฝ่ายบริหาร

ข. การสอบถามผู้สอบบัญชีถึงคุณภาพของเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี หรือฝ่ายตรวจสอบภายในของกิจการ

ค. การสอบถามผู้สอบบัญชีถึงผลกระทบที่มีต่องบการเงินในกรณีที่กิจการมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายการบัญชี หรือมีการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชี ตลอดจนผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลกิจการ

ง. การเปิดเผยข้อมูลของบริษัทที่มีผลต่อการตัดสินใจของสาธารณชนอย่างเพียงพอ นอกจากนี้คณะกรรมการตรวจสอบยังมีหน้าที่จัดทำรายงานคณะกรรมการตรวจสอบเปิดเผยไว้ในรายงานประจำปีของบริษัท โดยมีการแสดงความเห็นต่อกระบวนการจัดทำและเปิดเผยข้อมูลในงบการเงิน ความเพียงพอของระบบการควบคุมภายใน ความเหมาะสมของผู้สอบบัญชีที่ได้รับการแต่งตั้ง และการปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบริษัท

หน้าที่เกี่ยวกับการสอบทานให้กิจการมีการรายงานทางการเงินที่ถูกต้องประกอบด้วย

- (1) การดูแลกระบวนการจัดทำงบการเงิน ได้แก่ การพิจารณาความเหมาะสมของนโยบายการบัญชีที่บริษัทใช้ การสอบทานความเหมาะสมของการใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร การสอบทานรายการปรับปรุงอันเป็นสาระสำคัญ การสอบทานงบการเงินรายไตรมาส
- (2) การสอบบัญชี ได้แก่ การมีส่วนร่วมคัดเลือกผู้สอบบัญชี ค่าตอบแทนผู้สอบบัญชี การพิจารณาถึงประสบการณ์ของบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้ทำการตรวจสอบบัญชีของบริษัท
- (3) การพิจารณาการเปิดเผยข้อมูลกรณีเกิดรายการเกี่ยวโยงหรือรายการที่อาจมีความขัดแย้งทางผลประโยชน์ ได้แก่ การมีช่องทางในการรับรู้ว่ามีใครเป็นบุคคลเกี่ยวโยงกับบริษัท และรายการใดเป็นรายการที่เกี่ยวข้องกัน การสอบทานการขออนุมัติเข้าทำรายการเกี่ยวโยงกัน การสอบทานรายการเกี่ยวโยงที่เข้าตามเงื่อนไขให้ได้รับการเปิดเผยอย่างครบถ้วน
- (4) การจัดทำรายงานคณะกรรมการตรวจสอบ ได้แก่ การเปิดเผยความเห็นของคณะกรรมการตรวจสอบเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำและการเปิดเผยข้อมูลในรายการทางการเงินของบริษัท ความเพียงพอของระบบการควบคุมภายใน และเหตุผลที่เชื่อว่าผู้สอบบัญชีของบริษัทเหมาะสมที่จะได้รับการแต่งตั้งต่ออีกวาระ

3) หน้าที่เกี่ยวกับการสอบทานการปฏิบัติงานของบริษัทให้เป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบริษัท

การดูแลให้บริษัทปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย การหารือร่วมกับฝ่ายกฎหมายของกิจการเกี่ยวกับรายการฟ้องร้อง หรือคดีความที่เป็นภาระผูกพันของบริษัท การสอบทานการปฏิบัติของบริษัทให้เป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจของบริษัทกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์มีมากมาย เช่น กฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ข้อกำหนดของตลาดหลักทรัพย์ กฎหมายภาษีอากร กฎหมายแรงงาน เป็นต้น คณะกรรมการตรวจสอบอาจไม่จำเป็นต้องมีความรอบรู้ทุกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ เพียงแต่ควรมีการสอบถาม ร่วมหารือกับฝ่ายกฎหมายภายในของบริษัทกรณีมีปัญหาภาษีหรือกรณีกิจการมีภาระ

หนี้สินที่อาจเกิดขึ้นหรือ การหารือกับนักกฎหมายภายนอกถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงกฎหมายต่าง ๆ

4) การปฏิบัติงานเกี่ยวเนื่องของกรรมการตรวจสอบ

การปฏิบัติงานเกี่ยวเนื่องของกรรมการตรวจสอบ ได้แก่ การพิจารณาข้อมูลที่ปรากฏใน บทรายงานการวิเคราะห์ของฝ่ายบริหารสารสนเทศอื่นใดที่ปรากฏในงบการเงิน การสอบถามฝ่ายบริหารเกี่ยวกับผลแตกต่างที่สำคัญ ๆ ในงบการเงินระหว่างปีปัจจุบันกับปีก่อน การทบทวนยอดการตั้งค่าใช้จ่ายค้างจ่าย หรือสำรองทางบัญชีโดยฝ่ายบริหาร การปฏิบัติงานเกี่ยวเนื่องของกรรมการตรวจสอบยังรวมถึงหน้าที่อื่น ๆ ที่คณะกรรมการบริษัทมอบหมายให้คณะกรรมการตรวจสอบ ซึ่งต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการตรวจสอบด้วย เช่น การทบทวนการปฏิบัติตามจรรยาบรรณทางธุรกิจของผู้บริหาร การทบทวนนโยบายการบริหารทางการเงินและความเสี่ยงต่าง ๆ ของกิจการ เป็นต้น

หน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบควรมีการจัดทำอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร มีการพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับลักษณะการดำเนินงานของกิจการ มีการปรับปรุงให้เข้ากับสภาวะการปัจจุบันของบริษัทโดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการของบริษัท มีการเปิดเผยให้ผู้ถือหุ้นทราบที่สำคัญต้องได้รับการยอมรับและความร่วมมืออย่างดีจากทุกฝ่ายของกิจการเพื่อให้การปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบเป็นไปตามวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง

3 การกำกับดูแลกิจการที่ดี

3.3 ความหมายของการกำกับดูแลกิจการที่ดี

ตามความหมายที่ระบุไว้โดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย “กำกับดูแลกิจการที่ดี

(Good Governance)” หมายถึง ระบบที่จัดให้มีโครงสร้างและกระบวนการของความสัมพันธ์ระหว่างคณะกรรมการ ฝ่ายจัดการและผู้ถือหุ้น เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขัน โดยนำไปสู่ความเจริญเติบโตและเพิ่มคุณค่าให้แก่ผู้ถือหุ้นในระยะยาว โดยคำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียอื่นประกอบ (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2544: 4) วัตถุประสงค์หลักของการกำกับดูแลกิจการที่ดี คือ การติดตาม กำกับ ควบคุมและดูแลผู้ได้รับมอบอำนาจให้ทำหน้าที่บริหาร ให้มีการจัดกระบวนการเพื่อใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ตรงเป้าหมายอย่างคุ้มค่าและประหยัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ต้องมีการกำกับดูแลกิจการที่ดี เพราะองค์กรจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการ มีผู้ถือหุ้น หรือเจ้าของกิจการจำนวนมาก และทุกคนที่เป็นเจ้าของไม่สามารถเข้าไปร่วมบริหารองค์กรได้ด้วยตนเอง (เว็บไซต์: www.mea.or.th)

การกำกับดูแลกิจการที่ดี หมายถึง กระแสความต้องการของนักลงทุนสาธารณสุขชนทั่วโลกให้คณะกรรมการบริหาร (Board of Directors) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัท กำหนดแนวปฏิบัติ วางแผนนโยบายและตรวจตราให้กรรมการผู้จัดการจัดให้มีการควบคุมภายในองค์กรที่ดี เพื่อก่อให้เกิดการปฏิบัติหน้าที่ดังนี้: -

- (1) การรายงานตามหน้าที่และความรับผิดชอบ
- (2) ความเชื่อถือได้ของรายงานทางการเงินที่เปิดเผยมต่อสาธารณสุขชน
- (3) ความโปร่งใสในการดำเนินงานและการตรวจสอบได้
- (4) การดำเนินงานภายในกรอบจริยธรรมและข้อพึงปฏิบัติทางธุรกิจ
- (5) การรักษาผลประโยชน์ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายและไม่เกิดรายการขัดแย้งของผลประโยชน์ระหว่างกัน

จากความหมายของการกำกับดูแลกิจการที่ดีดังกล่าว สรุปได้ว่า Corporate Governance หรือ การกำกับดูแลกิจการที่ดี หมายถึง ระบบที่จัดให้มีโครงสร้างและกระบวนการของความสัมพันธ์

ระหว่างคณะกรรมการบริษัท ฝ่ายบริหารและผู้ถือหุ้น เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันและนำพาองค์กรไปสู่ความเจริญเติบโต รวมถึงการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผู้ถือหุ้นในระยะยาว และได้คำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียอื่นประกอบ

3.4 ความสำคัญของการกำกับดูแลกิจการที่ดี

การกำกับดูแลกิจการที่ดี เป็นระบบที่จะก่อให้เกิดความโปร่งใส ความน่าเชื่อถือ ความมีจริยธรรมให้เกิดขึ้นในองค์กร ซึ่งจะส่งผลให้ธุรกิจสามารถเป็นที่ยอมรับและแข่งขันในตลาดสากลได้ในระยะยาว ทั้งนี้ความสำคัญของการกำกับดูแลกิจการที่ดีสามารถแบ่งออกเป็นด้านต่างๆ ดังนี้: -

(1) ด้านการลงทุน

- เป็นการยกระดับคุณภาพของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อให้มีการลงทุนในตลาดทุนเพิ่มมากขึ้น
- ช่วยให้การลงทุนสามารถกระจายไปยังหลักทรัพย์ต่างๆ เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากผู้ลงทุนมีความเชื่อมั่นต่อบริษัทจดทะเบียนเพิ่มขึ้น
- ช่วยลดความผันผวนของระดับราคาหลักทรัพย์ โดยเฉพาะหลักทรัพย์ที่นิยมซื้อขายกัน 10 อันดับแรก

(2) ด้านบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

- ทำให้เกิดการถ่วงดุลอำนาจการบริหาร อำนาจการตรวจสอบและควบคุมภายในของฝ่ายบริหารและคณะกรรมการบริษัทอย่างเหมาะสม ทำให้เปิดโอกาสที่จะมีการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ
- ส่งเสริมให้มีระบบการบริหารจัดการอย่างมืออาชีพ ซึ่งมีการกำหนดภาระหน้าที่

ของพนักงานทุกระดับอย่างชัดเจน ทำให้พนักงานทุกคนรู้ขอบเขต หน้าที่และความรับผิดชอบ ซึ่งทำให้เกิดความสะดวกในการติดตามและประเมินผลการทำงาน ทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารจัดการเพิ่มมากขึ้น

- ส่งเสริมให้องค์กรมีระบบการควบคุมภายในที่ดี ซึ่งจะช่วยสร้างให้เกิดมูลค่าเพิ่มแก่บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการมีระบบการบริหารจัดการที่ดี และสามารถลดต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายลง

- ระบบควบคุมภายในที่ดี จะช่วยลดข้อบกพร่องและลดปัญหาการทุจริต นอกจากนี้ในกรณีที่เกิดปัญหาฝ่ายบริหารจะสามารถแก้ไขปัญหาได้ทันที่ซึ่งจะช่วยทำให้ไม่เกิดผลเสียหายร้ายแรงต่อผู้ถือหุ้น หรือนักลงทุนรายย่อย

(3) ด้านนักลงทุน

- เป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุนทั่วไป
- มีระบบข้อมูลและการรายงานที่ดี รวมถึงมีการเปิดเผยข้อมูลอย่างเพียงพอ โดยข้อมูลนั้นๆ มีความถูกต้องและเป็นที่ยอมรับได้ อันจะเป็น ประโยชน์ต่อการตัดสินใจลงทุนของนักลงทุน

3.4 หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทจดทะเบียน (Good Corporate Governance) โดยเน้นบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของกรรมการที่พึงรับผิดชอบต่อดูแลประโยชน์ของบริษัทและผู้ถือหุ้นทั่วไปอย่างเต็มความรู้ความสามารถ โดยเฉพาะในส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบ (Audit Committee) ซึ่งตลาด

หลักทรัพย์สังเกตเห็นว่าเป็นเครื่องมือสำคัญของคณะกรรมการบริษัทในการกำกับดูแลการดำเนินงาน และการบริหารงานของกิจการ ตลอดจนดูแลให้มีระบบการรายงานข้อมูลที่น่าเชื่อถือ มีระบบควบคุม ภายในที่เหมาะสม อันจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย คณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์จึงได้ออกข้อกำหนดว่าด้วยการดำรงสถานะการเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งกำหนดให้บริษัทจดทะเบียนต้องจัดให้มีกรรมการตรวจสอบดังนี้: -

(1) ให้บริษัทจดทะเบียนมีคณะกรรมการตรวจสอบคณะหนึ่ง เพื่อกำกับดูแลการดำเนินงานของบริษัทให้ได้มาตรฐานและเป็นไปในแนวทางที่ถูกต้อง โดยบุคคลดังกล่าวมีคุณสมบัติ และขอบเขตการดำเนินงานตามประกาศตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยว่าด้วยคุณสมบัติและขอบเขตการดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบซึ่งประกอบด้วยกรรมการของบริษัทอย่างน้อย 3 คน

(2) ในกรณีที่บริษัทจดทะเบียนมีกรรมการตรวจสอบน้อยกว่าที่ตลาดหลักทรัพย์ กำหนด ให้บริษัทจดทะเบียนดำเนินการแต่งตั้งกรรมการดังกล่าวให้ครบภายใน 3 เดือน นับแต่วันที่บริษัทจดทะเบียนมีกรรมการน้อยกว่าที่กำหนดไว้ ตลาดหลักทรัพย์อาจขยายระยะเวลาการแต่งตั้ง กรรมการตรวจสอบของบริษัทจดทะเบียนได้เฉพาะกรณีที่มีเหตุจำเป็นและสมควร

มาตรการเสริมเกี่ยวกับการแต่งตั้งกรรมการตรวจสอบ (นโยบายส่งเสริมการแต่งตั้ง กรรมการตรวจสอบ: บจ/พ 14-00)

(1) เพื่อให้บริษัทสามารถดำรงคุณสมบัติว่าด้วยกรรมการตรวจสอบได้อย่างต่อเนื่อง และเป็นประโยชน์ดีที่สุดในการบริหารกิจการของคณะกรรมการบริษัท ตลาดหลักทรัพย์เสนอแนะให้บริษัทจดทะเบียนจัดให้มีคณะกรรมการสรรหากรรมการ (Nominating Committee) เพื่อทำหน้าที่สรรหาบุคคลที่เหมาะสมเข้าดำรงตำแหน่งกรรมการของบริษัท ซึ่งหมายรวมถึงการพิจารณาสรรหาบุคคลที่มีคุณสมบัติครบถ้วนในการเป็นกรรมการตรวจสอบด้วย

(2) เพื่อให้ผู้ถือหุ้นและผู้ลงทุนทั่วไปได้มีข้อมูลเกี่ยวกับคุณสมบัติว่าด้วยการดำรงสถานะเป็นบริษัทจดทะเบียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกรรมการตรวจสอบ เพื่อให้ประกอบการตัดสินใจลงทุนในหลักทรัพย์ของบริษัทได้อย่างเหมาะสม ตลาดหลักทรัพย์จะเปิดเผยชื่อบริษัทจดทะเบียนที่มีคุณสมบัติไม่ครบถ้วนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกรรมการตรวจสอบ ให้ประชาชนได้ทราบโดยทั่วกันเป็นประจำทุกเดือน

(3) กำหนดมาตรการในการดำเนินการต่อบริษัทจดทะเบียนที่ไม่สามารถแต่งตั้งกรรมการตรวจสอบได้ภายในกำหนดเวลา กล่าวคือ

(ก) ขึ้นเครื่องหมาย NP (Notice Pending) ในระหว่าง 3 เดือนแรกนับจากวันที่บริษัทจดทะเบียนครบกำหนดต้องแต่งตั้งกรรมการตรวจสอบให้ครบถ้วนตามข้อกำหนด

(ข) หากขึ้นเครื่องหมาย NP ครบ 3 เดือนแล้ว บริษัทจดทะเบียนยังไม่สามารถแต่งตั้งกรรมการตรวจสอบได้ครบถ้วน ตลาดหลักทรัพย์จะขึ้นเครื่องหมาย SP (Suspension) ห้ามการซื้อขายหลักทรัพย์ของบริษัท

(ค) หากขึ้นเครื่องหมาย SP ครบ 3 เดือนแล้ว บริษัทจดทะเบียนยังไม่สามารถแต่งตั้งกรรมการตรวจสอบได้ครบถ้วน ตลาดหลักทรัพย์จะประกาศให้บริษัทจดทะเบียนเข้าข่ายอาจถูกเพิกถอนตามข้อ 9(3) แห่งข้อบังคับตลาดหลักทรัพย์ว่าด้วยการเพิกถอนหลักทรัพย์จดทะเบียน พร้อมขึ้นเครื่องหมาย NC (Non Compliance) เพื่อเตือนให้นักลงทุนทราบว่าหลักทรัพย์ของบริษัทอาจถูกเพิกถอน

(ง) ตลาดหลักทรัพย์อาจสั่งเพิกถอนหลักทรัพย์ของบริษัทดังกล่าว หากบริษัทไม่สามารถแต่งตั้งกรรมการตรวจสอบดังกล่าวได้ครบถ้วนภายใน 3 เดือน นับจากวันที่ตลาดหลักทรัพย์ประกาศให้เข้าข่ายอาจถูกเพิกถอนจากตลาดหลักทรัพย์ โดยให้ซื้อขายหลักทรัพย์ได้ 30 วัน ก่อนถูกเพิกถอน

แนวทางการพิจารณาผ่อนผันการแต่งตั้งกรรมการตรวจสอบ

- (1) ตัวอย่างเหตุผลที่ตลาดหลักทรัพย์เห็นว่าเป็นเหตุที่จำเป็นและสมควรที่ตลาดหลักทรัพย์จะผ่อนผันเวลาการแต่งตั้งกรรมการตรวจสอบ เช่น
- บริษัทจดทะเบียนอยู่ระหว่างการขอความเห็นชอบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงาน ก.ล.ต. กรมประกันภัย เป็นต้น โดยบริษัทจดทะเบียนจะจัดส่งสำเนาหนังสือแจ้งขอความเห็นชอบต่อหน่วยงานดังกล่าวเพื่อประกอบการพิจารณาของตลาดหลักทรัพย์ด้วย
 - บริษัทจดทะเบียนอยู่ระหว่างการปรับโครงสร้างผู้ถือหุ้นใหญ่ ซึ่งอาจมีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการของบริษัททั้งหมดหรือเกือบทั้งหมด โดยบริษัทจดทะเบียนจะจัดส่งสำเนาหนังสือแจ้งขอความเห็นชอบต่อหน่วยงานดังกล่าวเพื่อประกอบการพิจารณาของตลาดหลักทรัพย์ด้วย
 - บริษัทจดทะเบียนอยู่ระหว่างการรอคำตอบจากบุคคลที่คณะกรรมการหรือคณะกรรมการสรรหาได้ติดต่อทาบถามเข้าเป็นกรรมการ โดยบริษัทจดทะเบียนต้องระบุชื่อบุคคลที่กรรมการบริษัท หรือกรรมการสรรหาได้ติดต่อทาบถาม วันที่ติดต่อและระยะเวลาที่คาดว่าจะทราบผล เพื่อประกอบการพิจารณาของตลาดหลักทรัพย์
- (2) ตัวอย่างเหตุผลที่ตลาดหลักทรัพย์เห็นว่าไม่สมควรผ่อนผันเวลาการแต่งตั้งกรรมการตรวจสอบ เช่น
- สภาพเศรษฐกิจของประเทศอยู่ในภาวะถดถอย ภาวะอุตสาหกรรมตกต่ำ บริษัทประสบผลขาดทุนอย่างมาก ทำให้บริษัทไม่สามารถสรรหาบุคคลที่เหมาะสมดำรงตำแหน่งกรรมการของบริษัทได้
 - บริษัทอยู่ระหว่างขอความเห็นชอบจากผู้ถือหุ้นใหญ่เพื่อแต่งตั้งกรรมการดังกล่าว

จากนโยบายส่งเสริมการแต่งตั้งกรรมการตรวจสอบของตลาดหลักทรัพย์ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทจดทะเบียน (Good Corporate Governance) นอกจากนี้สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย (Thai Institute of Directors Association – IOD) ยังได้มีโครงการสำรวจการกำกับดูแลกิจการบริษัทจดทะเบียนไทย (Corporate Governance Report of Thai Listed Companies) ซึ่งได้เริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2544 โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญก็คือต้องการใช้ผลจากการสำรวจตามโครงการเป็นพื้นฐานในการติดตามและวัดผลการพัฒนาการกำกับดูแลกิจการในประเทศไทยเปรียบเทียบกับหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีตามมาตรฐานสากล รวมถึงการวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยในภาพรวม เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและมาตรการในการพัฒนาการกำกับดูแลกิจการของบริษัทไทย โดยในปีแรกสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทยได้รับความร่วมมือจากบริษัทที่ปรึกษา McKinsey & Company ในการพัฒนาหลักเกณฑ์ในการสำรวจประเมินผล รวมถึงการได้รับการสนับสนุนทางการเงินในการดำเนินโครงการจากธนาคารโลก (World Bank) ทั้งนี้ทางสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทยได้ดำเนินโครงการดังกล่าวอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน เพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการติดตามพัฒนาการของบริษัทไทย ทั้งนี้ยังได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและสำนักงานคณะกรรมการ ก.ล.ต. ที่เล็งเห็นความสำคัญของโครงการและให้การสนับสนุนทางการเงินภายหลังจากธนาคารโลกได้สิ้นสุดการให้ความช่วยเหลือทางการเงินลงเมื่อปี พ.ศ. 2545 และผลการสำรวจที่จัดทำขึ้นและรายงานไว้ในรายงาน Corporate Governance Report of Thai Listed Companies นั้น นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ถึงปี พ.ศ. 2553 เป็นรายงานที่ได้รับการยอมรับจากคณะกรรมการบริษัทมหาชนแห่งชาติ ว่าเป็นเครื่องมือที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาในบริษัทไทย

อนึ่ง หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาตามโครงการสำรวจการกำกับดูแลกิจการบริษัทจดทะเบียนไทยดังกล่าวนี้ ได้พัฒนาขึ้นมาโดยอาศัยหลักการกำกับดูแลที่ดีของกลุ่มประเทศ Organization for Economic Co-operation and Development; OECD (OECD Principles of

Corporate Governance) ซึ่งเป็นหลักสากลที่ได้รับการยอมรับและถูกนำไปใช้เป็นกรอบในการพัฒนาหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีของประเทศต่างๆ รวมทั้งหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียนของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

4 แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพ

คำว่า “ประสิทธิภาพ” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 หมายถึง ความสามารถในการทำงานให้เกิดผล นอกจากนี้จากเอกสารประกอบเสวนาคณะรัฐมนตรีของสำนักงาน ก.พ. ได้ให้ความเห็นไว้ว่า ประสิทธิภาพการทำงาน หมายถึง การทำงานที่ประหยัดได้ผล งานที่รวดเร็ว มีคุณภาพ คำนึงค่ากับการใช้ทรัพยากรด้านการเงิน บุคลากร อุปกรณ์และเวลาที่ใช้ไป (2538 หน้า 2 อ้างถึงในศิริวิทย์ คลีสุวรรณม 2539) ดังนั้นคำว่า “ประสิทธิภาพ” (Efficiency) หมายถึง อัตราความแตกต่างระหว่างปัจจัยนำเข้า (Input) และผลผลิตที่ออกมา (Output) และสามารถมองได้ในแง่มุมต่างๆ (น.ต.ภูวนัย เกษบุญชู วน., 2550: 6-7) ดังนี้คือ: -

- (1) มุมมองด้านค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนผลิต (Input) เช่น การใช้ทรัพยากรเกี่ยวกับเงิน คน วัสดุ เทคโนโลยีที่องค์กรมีอยู่อย่างประหยัด คำนึงค่าและเกิดการสูญเสียน้อยที่สุด เป็นต้น หรือ
- (2) มุมมองของกระบวนการบริหาร (Process) เช่น การทำงานที่ถูกต้องได้มาตรฐาน รวดเร็วและใช้เทคโนโลยีที่สะดวกสบายกว่าเดิม เป็นต้น หรือ
- (3) มุมมองของผลลัพธ์ (Output) เช่น การทำงานที่มีคุณภาพ เกิดประโยชน์ต่อสังคม เกิดผลกำไร ทันท่วงที ผู้ปฏิบัติงานมีจิตสำนึกที่ดีต่อการทำงานและบริการเป็นที่พอใจของลูกค้า นอกจากนี้ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้คำจำกัดความและความหมายเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพดังนี้: -

Ryan & Smith (1954: 276) ได้กล่าวถึงประสิทธิภาพของบุคคล (Human Efficiency) ว่าเป็นความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์ในแง่บวกกับสิ่งที่ทุ่มเทและลงทุนให้กับงาน ซึ่งประสิทธิภาพในการ

ทำงานนั้นจะพิจารณาจากแนวทางการทำงานของแต่ละบุคคล โดยพิจารณาเปรียบเทียบกับสิ่งที่ให้กับงาน เช่น ความพยายาม กำลังงาน เป็นต้น เปรียบเทียบกับผลลัพธ์ที่ได้จากงานนั้นๆ

Millett (1954: 4) ได้ให้ความหมายของคำว่าประสิทธิภาพในการทำงาน หมายถึงผลการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจและทำให้องค์กรจะได้รับผลกำไรจากการปฏิบัติงานดังกล่าวด้วย

Petersen & Plowman (1953: 433) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ประสิทธิภาพ” ว่าประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ 5 ประการ คือ (1) คุณภาพของงาน (2) ปริมาณงาน (3) เวลา (4) วิธีการ และ (5) ค่าใช้จ่าย

Simon (1960: 180 – 181) ได้ให้ความหมายของคำว่าประสิทธิภาพในมุมมองธุรกิจซึ่งเกี่ยวกับการทำงานของเครื่องจักร โดยพิจารณาว่างานใดมีประสิทธิภาพสูงสุดให้ดูความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า (Input) กับผลผลิต (Output) ที่องค์ได้รับจากการทำงานนั้น ดังนั้นประสิทธิภาพจะเท่ากับผลผลิตลบด้วยปัจจัยนำเข้า ซึ่งเขียนเป็นสมการได้ (น.ต.ภูวนัย เกษนุญชู รน., 2550: 6-7) ดังนี้: -

$$E = (I + O) + S$$

โดยที่: -

E	คือ	ประสิทธิภาพของงาน (Efficiency)
I	คือ	ปัจจัยนำเข้าหรือทรัพยากรทางการบริหารที่ใช้ไป (Input)
O	คือ	ผลิตผลหรือผลงานที่ได้รับ (Output)
S	คือ	ความพึงพอใจในผลงานที่ได้รับมา (Satisfaction)

Good (1973: 193) ได้ให้ความหมายของคำว่าประสิทธิภาพว่า หมายถึงความสามารถที่ทำให้เกิดความสำเร็จตามปรารถนาโดยใช้เวลาและความพยายามเล็กน้อยก็สามารถให้ผลงานสำเร็จได้อย่างสมบูรณ์ (อ้างถึงใน น.ต.ภูวนัย เกษนุญชู รน., 2550: 8)

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ ปริณู ลักษณะิตานนท์และสมชาย หิรัญกิตติ (2547: 91-92, อ้างถึงใน น.ต.ภูวนัย เกษบุณยชู รณ., 2550: 8) ได้ให้ความหมายไว้ในหนังสือศัพท์การบริหารว่า ประสิทธิภาพ (Efficiency) มีความหมายได้หลายความหมายได้แก่

- (1) ความสามารถในการผลิตผลลัพธ์ที่ต้องการ โดยการใช้พลังงาน เวลา วัสดุ หรือปัจจัยอื่นๆ ต่ำที่สุด
- (2) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า (Input) และผลที่ออกมา (Output) เพื่อสร้างให้เกิดต้นทุนสำหรับทรัพยากรต่ำที่สุด
- (3) ความพึงพอใจของผู้รับบริการ

ธงชัย สันติวงษ์ (2541: 30, อ้างถึงใน น.ต.ภูวนัย เกษบุณยชู รณ., 2550: 9) ได้กล่าวว่า ความมีประสิทธิภาพ หมายถึง การมีสมรรถนะสามารถมีระบบการทำงานสร้างสมรรถภาพ และความมั่นคง เก็บไว้ภายในเพื่อการขยายตัวต่อไป และเพื่อเอาไว้สำหรับรองรับสถานการณ์ที่อาจเกิดวิกฤติการณ์จากภายนอกได้ด้วย นอกจากนี้ธงชัย สันติวงษ์ ยังได้รวบรวมความคิดของนักวิชาการหลายท่านและได้ชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างคำว่า “ประสิทธิผลขององค์กร” (Organizational Effectiveness) และ “ประสิทธิภาพขององค์กร” (Organizational Efficiency) ไว้ว่า “ประสิทธิผล” หมายถึงความสำเร็จในการที่สามารถดำเนินกิจการก้าวหน้าไปและสามารถบรรลุเป้าหมายต่างๆ ที่องค์กรตั้งไว้ ส่วน “ประสิทธิภาพ” หมายถึง การเปรียบเทียบทรัพยากรที่ใช้ไปกับผลที่ได้จากการทำงานว่าดีขึ้นอย่างไร แค่นั้น ในขณะที่กำลังทำงานตามเป้าหมายขององค์กร

นอกจากความหมายของคำว่า “ประสิทธิภาพ” ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ได้มีนักวิชาการบางท่านได้ให้แนวคิดเรื่อง “ปัจจัยที่สำคัญในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพหรือปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน” (อ้างถึงใน ภัทริย์ จันทรวงกุล, 2550: 38-39) มีดังต่อไปนี้ -

Becker & Neuhauser (1975) ได้เสนอตัวแบบจำลองเกี่ยวกับประสิทธิภาพขององค์กร (Model of Organizational Efficiency) โดยได้กล่าวว่าประสิทธิภาพขององค์กรนอกจากจะพิจารณา

ถึงทรัพยากร เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ที่เป็นปัจจัยนำเข้าและผลผลิตขององค์กรคือการบรรลุเป้าหมายแล้ว องค์กรในฐานะที่เป็นองค์กรในระบบเปิด (Open System) ยังมีปัจจัยอื่นประกอบอีก กล่าวคือ

(1) หากสภาพแวดล้อมในการทำงานขององค์กรมีความซับซ้อนต่ำ (Low Task Environment Complexity) หรือมีความแน่นอน (Certainty) การกำหนดกฎระเบียบปฏิบัติในการทำงานขององค์กรอย่างละเอียดแน่ชัด จะนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพขององค์กร แต่การกำหนดกฎระเบียบปฏิบัติในการทำงานดังกล่าว จะมีผลในทางลบต่อประสิทธิภาพ หากสภาพแวดล้อมในการทำงานขององค์กรมีความยุ่งยากซับซ้อนสูง (High Task Environment Complexity) หรือมีความไม่แน่นอน (Uncertainty)

(2) การกำหนดกฎระเบียบปฏิบัติให้ชัดเจน (Specification of Procedure) เพื่อหาทางเพิ่มผลการทำงานที่มองเห็นได้ (Visibility of Consequences) มีผลทำให้ประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นด้วย

(3) ผลการทำงานที่มองเห็นได้ สัมพันธ์กันในทางบวกกับประสิทธิภาพ

(4) หากพิจารณาควบคู่กันไปจะปรากฏว่าการกำหนดกฎ ระเบียบปฏิบัติอย่างชัดเจน และผลการทำงานที่มองเห็นได้มีความสัมพันธ์มากขึ้นต่อประสิทธิภาพมากกว่าตัวแปรแต่ละตัวตามลำพัง

สมพงษ์ เกษมสิน (2521: 30, อ้างถึงใน ภัทรีย์ จันทรวงกุล, 2550: 39) ได้กล่าวถึงหลักในการทำงานให้มีประสิทธิภาพในหนังสือ “The Twelve Principles of Efficiency” โดยมีหลัก 12 ประการคือ: -

- (1) ทำความเข้าใจและกำหนดแนวความคิดในการทำงานให้กระจ่าง
- (2) ใช้หลักสามัญสำนึกในการพิจารณาความน่าจะเป็นไปได้ของงาน
- (3) คำปรึกษาและแนะนำต้องถูกต้องและสมบูรณ์
- (4) รักษาระเบียบวินัยในการทำงาน

- (5) ปฏิบัติงานด้วยความยุติธรรม
- (6) การทำงานต้องเชื่อถือได้ รวดเร็ว มีสมรรถภาพและมีการลงทะเบียนไว้เป็นหลักฐาน
- (7) ควรมีการแจ้งการดำเนินงานอย่างทั่วถึง
- (8) งานสำเร็จทันเวลา
- (9) ผลงานได้มาตรฐาน
- (10) การดำเนินงานสามารถยึดเป็นมาตรฐานได้
- (11) กำหนดมาตรฐานที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการฝึกงานได้
- (12) ให้บำเหน็จรางวัลแก่งานที่ดี

สมยศ นาวิการ (2529 : 5, อ้างถึงใน ภัทรีย์ จันทรวงกุล, 2550: 39-40) ได้กล่าวถึงแนวความคิดของ Peter F. Ducker ซึ่งเสนอปัจจัย 7 ประการ ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในองค์กรคือ: -

- (1) กลยุทธ์ (Strategy) เกี่ยวกับการกำหนดภารกิจ การพิจารณาถึงจุดอ่อน จุดแข็งภายในองค์กร โอกาสและอุปสรรค
- (2) โครงสร้าง (Structure) การมีโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสมจะช่วยให้ปฏิบัติงาน
- (3) ระบบ (System) การมีระบบขององค์กรที่ดีจะช่วยให้บรรลุเป้าหมาย
- (4) แบบ (Styles) แบบการบริหารของผู้บริหารจะมีผลต่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กร
- (5) บุคคลากร (Staff) ผู้ร่วมงานในองค์กร
- (6) ความสามารถ (Skill)
- (7) ค่านิยม (Shared Values) ค่านิยมร่วมของคนในองค์กร

ทั้งนี้จากแนวความคิดและผลงานวิจัยของนักวิชาการที่ได้กล่าวถึงข้างต้น จะเห็นได้ว่าโดยสรุปแล้วปัจจัยสำคัญในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ มี 2 ประการ (อ้างถึงใน ภัทรีย์ จันทรวงกุล, 2550: 40) คือ: -

- (1) ปัจจัยที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน เช่น ลักษณะขององค์กร ลักษณะงาน ระเบียบข้อบังคับในการทำงาน ผลตอบแทนจากการทำงานและผู้ร่วมงาน เป็นต้น
- (2) ปัจจัยภายในหรือปัจจัยที่เกิดจากตัวผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งนอกจากความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติแล้ว การที่จะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้ปฏิบัติจะต้องได้รับการตอบสนองความต้องการทั้งภายนอกและภายใน

5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิวรรษา ฐปสมุท (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบกับการจัดการกำไรในงบไตรมาสของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย” โดยการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามของคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบไว้ว่า ได้แก่ จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ ระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบ และความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือทางการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ ทั้งนี้จากผลการวิจัย พบว่า ระยะเวลาเฉลี่ยในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการตรวจสอบมีผลต่อคุณภาพของรายงานทางการเงิน และจำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ และความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพของรายงานทางการเงิน

จุฬารัตน์ กันจันวงศ์ (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาเชิงประจักษ์เกี่ยวกับความมีคุณค่าข้อมูลของกำไรทางบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยก่อนและ

หลังการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ” จากผลการวิจัย พบว่า ภายหลังจากจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ กำไรที่ไม่คาดหวังซึ่งเป็นตัวแทนข้อมูลกำไรทางบัญชีที่นักลงทุนรับรู้ในวันประกาศงบการเงินประจำปี มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับผลตอบแทนที่ไม่ปกติสะสมของหลักทรัพย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งจะมีความแตกต่างจากก่อนที่กิจการได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการ นอกจากนี้ยังพบว่าไตรมาสก่อนและหลังของการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ กำไรที่ไม่คาดหวังไม่มีผลกระทบต่อผลตอบแทนที่ไม่ปกติสะสมของหลักทรัพย์ ดังนั้นสามารถกล่าวได้ว่าการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทจดทะเบียนไม่สามารถชี้ชัดให้เห็นอย่างแท้จริงว่ามีการตอบสนองของตลาดต่อการประกาศกำไรทางบัญชีเพิ่มขึ้นภายหลังจากการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ หากเป็นเพียงข้อบ่งชี้ว่าการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบได้ส่งผลดีต่อกำไรทางบัญชีเพื่อนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจของนักลงทุนเท่านั้น

ปริษา มาตรา (2549) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ก่อนและหลังการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ” จากผลการวิจัย พบว่า การจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผลที่ได้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ DeFound and Jiambalvo (1991) และ Charles Piot (2005) ที่พบว่าการมีคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไร เมื่อจำแนกการทดสอบเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมตามการจัดกลุ่มอุตสาหกรรม ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งมี 8 กลุ่ม ปรากฏว่า กลุ่มสินค้าอุปโภคและบริโภค กลุ่มวัสดุก่อสร้างและสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่มบริการ และกลุ่มบริษัทที่อยู่ระหว่างฟื้นฟูการดำเนินงาน พบว่า การจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และจากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการจัดการกำไร โดยใช้ค่าสถิติ t-test ในการทดสอบ พบว่า ค่าเฉลี่ยของกลุ่มบริษัทจดทะเบียนในช่วง 3 ปีก่อนจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ มีค่าเฉลี่ย

มากกว่ากลุ่มบริษัทจดทะเบียนในช่วง 3 ปีหลังจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า คณะกรรมการตรวจสอบมีอิทธิพลในการยับยั้งการจัดการกำไร ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

จිරนนท์ นาคสมทรง (2548) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนตัวแทนกับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบกรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย” จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบตามแนวปฏิบัติที่ดีของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้แก่ การดูแลกระบวนการจัดงบการเงินการสอบทานระบบการควบคุมภายใน การตรวจสอบภายใน การดูแลให้บริษัทปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การสอบบัญชี การพิจารณาการเปิดเผยข้อมูล กรณีเกิดรายการเกี่ยวโยงหรือรายการที่อาจมีความขัดแย้งทางผลประโยชน์ การจัดทำรายงานคณะกรรมการตรวจสอบ และการปฏิบัติงานเกี่ยวเนื่องของกรรมการตรวจสอบนั้น พบว่าคณะกรรมการตรวจสอบปฏิบัติงานมากที่สุดสามอันดับแรก ได้แก่ การสอบบัญชี การจัดทำรายงานคณะกรรมการตรวจสอบ และการพิจารณาการเปิดเผยข้อมูลฯ

ธนาภิญญา อัดตฤทธิ (2548) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะคณะกรรมการตรวจสอบกับประสิทธิผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย” จากผลการวิจัย พบว่า คุณลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการควบคุมภายใน ด้านความถูกต้องของรายงานทางการเงิน ด้านการบริหาร ด้านความรับผิดชอบต่อผู้สอบบัญชี และด้านความรับผิดชอบต่อผู้ตรวจสอบภายใน มีความสัมพันธ์กันดังนี้คือ (1) คุณลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบด้านการควบคุมภายในไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียน (2) คุณลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบด้านความถูกต้องของรายงานทางการเงินมีความสัมพันธ์และผลกระทบในเชิงบวกกับประสิทธิผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียน (3) คุณลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบด้านการบริหารไม่มีความสัมพันธ์กับ

ประสิทธิผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียน (4) คุณลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบด้านความรับผิดชอบต่อผู้สอบบัญชีไม่มีความสัมพันธ์และผลกระทบในเชิงบวกกับประสิทธิผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียน และ (5) คุณลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบด้านความรับผิดชอบต่อผู้ตรวจสอบภายในมีความสัมพันธ์และผลกระทบในเชิงบวกกับประสิทธิผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนด้านความน่าเชื่อถือในรายงานทางการเงินและการตรวจสอบภายใน และด้านความระมัดระวังในการปฏิบัติงาน เนื่องจากขอบเขตความรับผิดชอบต่อผู้ตรวจสอบและการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบต้องประสานงานกับผู้ตรวจสอบภายใน

สมบุรณ์ สาระพัต (2547) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการตรวจสอบกับรายงานของผู้สอบบัญชี” จากผลการวิจัย พบว่า สัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความเป็นอิสระมีความสัมพันธ์เชิงลบกับโอกาส (ความน่าจะเป็น) ที่ผู้สอบบัญชีจะแสดงความเห็นแบบที่เปลี่ยนแปลงไปในทำนองเดียวกันพบว่า สัดส่วนของคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ความชำนาญเป็นพิเศษทางการบัญชี หรือการเงินมีความสัมพันธ์เชิงลบกับโอกาส (ความน่าจะเป็น) ที่ผู้สอบบัญชีจะแสดงความเห็นแบบที่เปลี่ยนแปลงไป การศึกษานี้ได้ทดสอบตัวแปรควบคุมเพิ่มเติม ผลการทดสอบพบว่า ทิศทางความสัมพันธ์สอดคล้องกับงานวิจัยในอดีตทุกประการ กล่าวคือ ผู้สอบบัญชีมีแนวโน้มสูงที่จะแสดงความเห็นแบบที่เปลี่ยนแปลงไปในกรณีที่ 1) งวดที่แล้วกิจการได้รับรายงานแบบที่เปลี่ยนแปลงไป 2) อัตราส่วนของหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมอยู่ในระดับสูง และ 3) ถ้ากิจการผิคนัดชำระหนี้ ในทางตรงกันข้ามพบว่า ผู้สอบบัญชีมีแนวโน้มต่ำที่จะแสดงความเห็นแบบที่เปลี่ยนแปลงไป ในกรณีที่อัตราส่วนของกำไรสุทธิก่อนดอกเบี้ยจ่ายและภาษีเงินได้ต่อยอดขายสุทธิอยู่ในระดับสูง

ศนิพร จันทรสถาพร (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยเกี่ยวกับคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความสัมพันธ์กับความมีประสิทธิผลในการกำกับดูแลกิจการ : มุมมองของผู้ตรวจสอบ

ภายใน” จากผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมหัวหน้าฝ่ายตรวจสอบภายในมีความเห็นว่าคุณสมบัติการตรวจสอบชุดปัจจุบันของบริษัทสามารถปฏิบัติหน้าที่กำกับดูแลกิจการซึ่งเป็นหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการบริษัทได้บรรลุผลสำเร็จ และคณะกรรมการตรวจสอบมีความสำคัญต่อการดำเนินงานของบริษัทมากกว่าการจัดตั้งเพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดของตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งปัจจัยคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบมีประสิทธิภาพในการกำกับดูแลกิจการแบ่งได้เป็น 2 ปัจจัยใหญ่ คือ (1) ปัจจัยเกี่ยวกับคุณสมบัติเฉพาะตัวของคณะกรรมการตรวจสอบ ได้แก่ ปัจจัยคุณสมบัติของคณะกรรมการตรวจสอบ ปัจจัยความรู้ความเชี่ยวชาญ และปัจจัยบทบาทการเป็นผู้ประสานงานของคณะกรรมการตรวจสอบ (2) ปัจจัยด้านอำนาจที่ได้รับมอบหมายจากองค์กร ได้แก่ ปัจจัยอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบ และปัจจัยการสนับสนุนฝ่ายตรวจสอบภายใน

Abbott, Parker and Peters (2004) ศึกษาผลกระทบของลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบตามข้อกำหนดของ The Blue Ribbon Committee (BRC) ที่มีต่อการถูกสั่งแก้ไขงบการเงิน (Financial Restatement) โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น บริษัทที่ถูกสั่งแก้ไขงบการเงิน จำนวน 44 บริษัท และบริษัทที่ไม่ถูกสั่งแก้ไขงบการเงินจำนวน 44 บริษัท (Control Firms) โดยช่วงเวลาในการศึกษา คือ ค.ศ.1991 – 1999 ซึ่งปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบตามข้อเสนอแนะของ BRC ที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ จะพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้ (1) ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ (2) จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบ (อย่างต่ำ 3 คน) (3) ความรู้ความชำนาญเป็นพิเศษทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ (อย่างต่ำ 1 คน) (4) การจัดการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบประจำปี (อย่างต่ำ 4 ครั้งต่อปี) โดยใช้ Logistic Regression ในการทดสอบสมมติฐาน ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบที่เป็นไปตามข้อกำหนดของ BRC

Song and Windram (2004) ศึกษาความมีประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบต่อรายงานทางการเงินในประเทศอังกฤษ โดยเก็บข้อมูลตั้งแต่ปี 1991 – 2000 ซึ่งตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ จำนวนคณะกรรมการบริหาร องค์ประกอบของคณะกรรมการบริหาร การถือหุ้นของคณะกรรมการบริหาร จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ ความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ และความสัมพันธ์ระหว่างคณะกรรมการตรวจสอบกับบริษัท ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการตรวจสอบมีบทบาทสำคัญในการติดตามความน่าเชื่อถือของตัวเลขในรายงานทางการเงิน นอกจากนี้ความรู้ความชำนาญทางการบัญชีหรือการเงินเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบ ในขณะที่จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบที่น้อยลงจะทำให้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบลดลง

Beasley, Carcello, Hermanson and Lapides (2000) ศึกษาเกี่ยวกับการทุจริตในรายงานทางการเงิน โดยพิจารณาเป็นลักษณะเฉพาะตามอุตสาหกรรมและโครงสร้างของการกำกับดูแลกิจการ โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบริษัทที่มีประวัติการทุจริตในรายงานทางการเงินเปรียบเทียบกับบริษัทที่ไม่มีประวัติการทุจริตในรายงานทางการเงิน ในช่วงปลาย ค.ศ.1980 – 1990 จากบริษัทในสหรัฐอเมริกา ใน 3 กลุ่มอุตสาหกรรม คือ เทคโนโลยี การแพทย์ และสถาบันการเงิน โดยเน้นความสำคัญของความแตกต่างในการกำกับดูแลกิจการระหว่างบริษัทที่มีการทุจริตกับบริษัทที่ไม่มีการทุจริต ผลการศึกษาพบว่า เทคนิคในการทุจริตที่ใช้ในแต่ละอุตสาหกรรมมีความแตกต่างกัน โดยบริษัทในกลุ่มเทคโนโลยีจะทำการทุจริตด้านรายได้ ส่วนบริษัทในกลุ่มสถาบันการเงินจะทุจริตด้านสินทรัพย์ โดยบริษัทที่มีประวัติการทุจริตจะมีโครงสร้างด้านการกำกับดูแลกิจการที่อ่อนแอกว่าเมื่อเทียบกับบริษัทที่ไม่มีประวัติการทุจริต ในขณะที่บริษัทในกลุ่มเทคโนโลยีและสถาบันการเงินที่มีประวัติการทุจริต จะมีจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบน้อยกว่าบริษัทที่ไม่มีประวัติการทุจริต

นอกจากนี้ยังพบว่าบริษัทที่มีประวัติการทุจริตในกลุ่มเทคโนโลยีและการแพทย์ มีการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบน้อยกว่าบริษัทที่ไม่มีประวัติการทุจริตอีกด้วย

Carcello and Neal (2000) ศึกษาองค์ประกอบของคณะกรรมการตรวจสอบกับรายงานผู้สอบบัญชีรับอนุญาต โดยทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการตรวจสอบในบริษัทที่มีปัญหาทางการเงิน กับความเป็นไปได้ที่บริษัทเหล่านั้นจะได้รับรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่กล่าวถึงประเด็นเรื่องความสามารถในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง (Going – concern Report) ผลการศึกษา พบว่า ถ้าคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทมีส่วนของกรรมการที่ไม่เป็นอิสระมาก จะทำให้โอกาสที่จะได้รับรายงานแบบมีปัญหาระดับความสามารถในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องน้อยลง เนื่องจากคณะกรรมการตรวจสอบจะเข้าไปยับยั้งผู้สอบบัญชีไม่ให้ออกรายงานแบบมีปัญหาระดับความสามารถในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผลสรุปที่ได้สนับสนุนหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลบริษัทเกี่ยวกับคุณภาพของรายงานทางการเงินและเรื่องความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ Young K. Park (1998)